

รายการอ้างอิง

- กิตติชัย รัตนพันธ์. **ดนตรี-นาฏศิลป์พื้นบ้านภาคใต้**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙.
- จังหวัดยะลา, **สภาพทั่วไป** [ออนไลน์], ๒๕๕๓. แหล่งที่มา <http://www.yala.go.th>
[๒๕๕๓, สิงหาคม ๑๕]
- จิระนันท์ พิตรปรีชา และคนอื่นๆ. **ชีวิต วัฒนธรรม ธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, ๒๕๔๘.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **ประเภทของงานวิจัย** [ออนไลน์], ๒๕๕๔
แหล่งที่มา <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~jaimorn/re2.htm>
[๒๕๕๔, เมษายน ๒๐]
- ชมรมร้านขายยาจังหวัดนราธิวาส. **สภาพทางภูมิศาสตร์**. [ออนไลน์]. ๒๕๕๓. แหล่งที่มา <http://www.naradsc.com/main.php#http://www.oknation.net> [๒๕๕๓, สิงหาคม ๑๖]
- ธนาคารกรุงเทพ, **ลักษณะไทยของเมืองไทยและคนไทยผ่านทางวัฒนธรรม (ศิลปะการแสดง)** [ออนไลน์]. ๒๕๕๒. แหล่งที่มา <http://www.laksanathai.com/book3/p279.aspx> [๒๕๕๔, เมษายน ๒๕]
- นราพงษ์ จรัสศรี. **ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.
- นพศักดิ์ นาคเสนา. **นาฏยประดิษฐ์ ระบายพื้นเมืองภาคใต้**.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. **ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๘.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. **๑๐๐ เรื่องเล่าเมืองใต้**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์, ๒๕๕๓.
- ประสิทธิ์ รัตนมณี และคนอื่นๆ. **วัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส)**. ผลงานวิจัยสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เสนอต่อ สำนักวรรณกรรมและ
ประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๐.
- ไพบุลย์ ดวงจันทร์. **ชีวิตไทยปักชั้ใต้ชุดที่ ๓**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้
วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช, ๒๕๒๓.
- มัลลิกา คณานุกัษ์. **รวมเรื่องน่ารู้ภาคใต้**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรีเมียม เอ้าส์, ๒๕๔๔.

วิชัย ภูโยธิน และคณะ. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ม.๔-ม.๖.

พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์. ๒๕๕๑.

สนุกเทรเวล. **แผนที่จังหวัดยะลา**. [ออนไลน์]. ๒๕๕๖. แหล่งที่มา

http://travel.sanook.com/trip/trip_00478.php [๒๕๕๓, สิงหาคม ๑๗]

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. **เกาะเกาะสนิมกริช : แลวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง**. กรุงเทพมหานคร :

สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๓.

สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์. **ประเพณีท้องถิ่นใต้**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๘.

เสาวณีย์ บางโรย. อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. **สัมภาษณ์**, ๗ มีนาคม ๒๕๕๔.

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, **สภาพภูมิประเทศ**

[ออนไลน์], ๒๕๕๓. แหล่งที่มา

http://www.idd.go.th/web_study_center/pikulthong/2n/nara04.asp

[๒๕๕๓, สิงหาคม ๑๕]

อรุณีย์ วงษ์เจริญ. ผู้เชี่ยวชาญการแสดงซำเป็ง. **สัมภาษณ์**, ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่าง

ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่าง

ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นเกิดขึ้นมาจากหลายๆ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลสำคัญในการหล่อหลอมผสมผสานจนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น นับว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่า แสดงถึงความเป็นชาติไทย ที่บรรพบุรุษสั่งสมกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน

ในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสนั้น มีความแตกต่างกันหลายด้าน เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มชน ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของบ้านเมือง และสิ่งสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ในสามจังหวัดนี้คือการนับถือศาสนาที่หลากหลาย^๑ จึงทำให้มีขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมตลอดจนภาษาพูดแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิประเทศ นอกจากนี้แล้วสามจังหวัดดังกล่าวยังมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย จึงทำให้รับเอาขนบธรรมเนียม ประเพณีของประเทศมาเลเซียซึ่งมีสภาพภูมิประเทศ และการประกอบอาชีพเหมือนกัน นับถือศาสนาเดียวกัน มาผสมผสานกับขนบธรรมเนียมท้องถิ่น จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ในขนบธรรมเนียม ประเพณีที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

ขนบธรรมเนียมประเพณี: มุสลิม

มุสลิมถือว่า พระคัมภีร์อัลกุรอาน เป็นทั้งธรรมนูญของชีวิตและธรรมนูญการปกครองของประเทศมุสลิม เพราะศาสนาอิสลามได้กำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตของทุกคนไว้ในพระคัมภีร์อัลกุรอานอย่างครบถ้วน จึงได้มีบัญญัติที่เกี่ยวกับชีวิตชาวไทยมุสลิมตั้งแต่แรกเกิดจนถึงแก่กรรมไว้ให้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา แต่บางครั้งอาจได้รับอิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์หรือศาสนาพุทธ จนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประเพณี ดังจะกล่าวต่อไปนี้

๑. ประเพณีการเกิด

เมื่อมารดาคลอดบุตรและทำความสะอาดเด็กแล้ว สามีหรือผู้มีความรู้ทางศาสนาจะทำพิธีอะซาน คือ พูดยกอกที่หูขวาของทารกเป็นภาษาอาหรับ ดังต่อไปนี้

๑. องค์อัลเลาะห์ ผู้ทรงยิ่งใหญ่ องค์อัลเลาะห์ ผู้ทรงยิ่งใหญ่
๒. ข้าขอปฏิญาณว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากองค์อัลเลาะห์
๓. ข้าขอปฏิญาณว่า ท่านนาบีมุฮัมมัดเป็นทูตของพระองค์
๔. จงมาสู่การปฏิบัติละหมาดเถิด

^๑ ประสิทธิ์ รัตนมณี และคณะ . วัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส). (ผลงานวิจัยสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เสนอต่อ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๐). หน้า ๑๑๕.

๕. จงมาในทางมีชัยเกิด
๖. แท้จริงข้าได้ยื่นละหมาดแล้ว
๗. องค์อัลเลาะห์ ผู้ทรงยิ่งใหญ่
๘. ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากองค์อัลเลาะห์

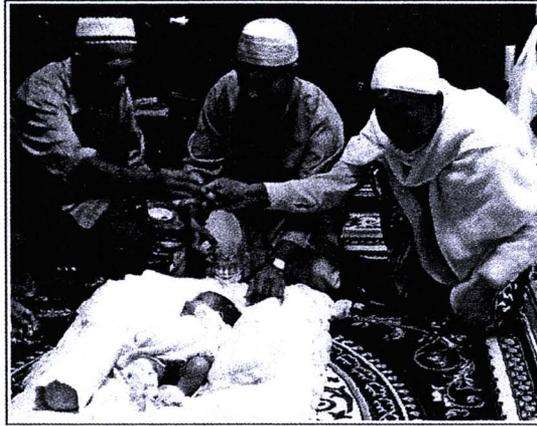
เมื่อทำการอะซานแล้วจะทำการ “กอมัต” ที่หูข้างซ้ายอีกครั้งหนึ่ง (การอะซานและกอมัตนั้นจะเหมือนกัน แต่อะซานจะกล่าวประโยคละ ๒ ครั้ง และไม่ต้องกล่าวข้อ ๖ แต่กอมัตกล่าวเพียงข้อละครั้งเดียวและกล่าวข้อ ๖ ด้วย)

ในสมัยก่อน นิยมให้เด็กคลอดใหม่ๆ นอนในถาดทองเหลือง หรือถาดเหล็ก ในถาดนั้นปูรองด้วยเบาะ ใต้เบาะเด็กผู้ชายจะวางเครื่องใช้ทำด้วยเหล็ก เช่น มีดพับ ส่วนใต้เบาะเด็กผู้หญิงมักวางด้วยเครื่องประดับทอง ซึ่งผู้ไปเยี่ยมเด็กนิยมให้เงินเป็นของขวัญ โดยสอดไว้ใต้เบาะของเด็กคนนั้น

๒. พิธีโกนผมไฟ ตั้งชื่อ และพิธีเชือดสัตว์

ประเพณีทั้งสามนี้ มักจะทำพร้อมกัน คือ เมื่อเด็กอายุครบ ๗ วัน หรืออาจจะเกินกว่านั้นก็ ได้ บิดา มารดาของเด็กจะจัดพิธี โดยเชิญโต๊ะอิหม่ามและเพื่อนบ้านไปร่วมพิธีโกนผมไฟ พร้อมกับการตั้งชื่อทางศาสนา เพื่อเป็นมงคลสำหรับเด็ก ซึ่งในพิธีนี้จะมีพิธีเชือดสัตว์ เนื่องในโอกาสเกี่ยวกับการเกิดของเด็กตามหลักการทางศาสนา

การโกนผมไฟนั้น มารดาจะอาบน้ำให้บุตร ห่อผ้าและวางบนเบาะ เอาผืนอินทผาลัมใส่จานเล็กๆ และถ้วยสำหรับเก็บผม มีดโกน และกรรไกร วางบนถาด แล้วให้บิดาอุ้มทารก และนำถาดนั้นมาวางไว้ข้างหน้าโต๊ะอิหม่าม เพื่อใช้ทำพิธีโกนผมไฟ โต๊ะอิหม่ามจะเอาอินทผาลัมใส่ปาก เคี้ยวนิดหน่อย และบ้วนให้เด็กเป็นพิธีเปิดปาก หรือผ่าปาก เสร็จแล้วให้ผู้รับเชิญที่อาวไลโกนผมไฟคนละนิด จากนั้นทุกคนยืนขึ้นร้องเพลงสรรเสริญท่านนบีมุฮัมมัด โต๊ะอิหม่ามสวดขอพรจากอัลเลาะห์ จากนั้นมีการเลี้ยงแขกหรือ จากนั้นหมอดำแยหรือผู้ใดก็ได้ เอาผมเด็กที่โกนแล้วทั้งหมดใส่ในผลมะพร้าวอ่อน แล้วนำไปฝังภายในบริเวณบ้าน แล้วปลุกต้นมะพร้าวหรือต้นไม้อื่นๆ ไว้เป็นที่ระลึก

ภาพที่ ๓๓ พิธีโกนผมไฟ

ที่มา: <http://www.oknation.net>

การตั้งชื่อที่ดีนั้น เป็นสิ่งที่ศาสดามุฮัมมัดรับสั่งให้พึงกระทำ โดยมีกียัดหลัก ดังนี้

๑. ตั้งตามชื่อคุณลักษณะขององค์อัลเลาะห์
๒. ตั้งตามชื่อท่านนบีต่างๆ หรือบุตรของท่านนบี
๓. ตั้งตามชื่อวีรชนในประวัติศาสตร์อิสลาม

ผู้หญิงให้ตั้งชื่อตามภรรยาท่านนบี หรือบุตรท่านนบีก็ได้

พิธีเชือดสัตว์ (อะเกกะห์) โดยตามหลักการศาสนาอิสลามถือว่า เพื่อให้ไปเป็นพาหนะ สงเคราะห์ของตนในโลกหน้า สัตว์ที่ใช้เชือดในพิธีโกนผมไฟ และตั้งชื่อจะใช้ วัว ควาย ที่มีอายุ ๒ ปี ๑ ตัว หรือแพะ หรือแกะ อายุ ๑ ปี ๒ ตัว เมื่อเชือดแล้วให้แจกเนื้อเป็นทานแก่ผู้ยากไร้ และวงศาคณาญาติ

การทำพิธีดังกล่าวนี้ ถือเป็นการทำบุญในครอบครัว อาจจะเชิญคนอื่นที่สนิทสนมมาร่วมด้วย ซึ่งตามประเพณีถือว่เป็นการพบปะญาติสนิทมิตรสหาย

ภาพที่ ๓๔ พิธีเชือดสัตว์

ที่มา: <http://www.oknation.net>

๓. การปฏิบัติของมารดาและการเลี้ยงดูบุตร

หลังจากคลอดบุตรเป็นเวลา ๔๐ วันแล้วนั้น ผู้เป็นมารดาจะต้องพักผ่อนและรักษาร่างกาย จนกว่าจะหมดเลือดที่มาจาก การคลอดบุตร โดยต้องไม่เกี่ยวข้องกับสามีในเรื่องเพศ จนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาและชำระร่างกายให้สะอาดตามหลักการทางศาสนาแล้วนั้น จึงจะร่วมหลับนอนกับสามีได้ หลังจากระยะเวลาดังกล่าวแล้ว สตรีก็จะปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน คือ ละหมาดได้ตามปกติ

ในหลักการทางศาสนาระบุไว้ว่า ผู้เป็นแม่จะต้องให้นมแก่ลูกอย่างน้อย ๒ ปี และเลี้ยงดูลูกอย่างใกล้ชิดเพื่อสอนวิธีปฏิบัติตนต่างๆ ตามหลักศาสนา โดยมีการห่อล้อมด้วยบทห่อล้อม ซึ่งมีถ้อยคำเกี่ยวกับพระเจ้าหรือศาสนา เมื่อเด็กเริ่มรับประทานอาหารด้วยตนเองได้ ก็ให้ออกพระนามของพระเจ้าเป็นเจ้าก่อนนำอาหารเข้าปาก ให้กล่าวขอบคุณพระเจ้าเมื่อรับประทานอาหารอิ่มแล้ว และเมื่อจะนอนก็ให้ระลึกถึงพระเจ้าโดยการออกพระนามของท่าน และขอพรให้นอนหลับสนิท ขอพรให้คุณพระเจ้าเป็นเจ้าและขอพรจากพระเจ้าเมื่อตื่นขึ้นในวันใหม่

๔. การให้เด็กเล่าเรียนพระคัมภีร์อัลกุรอาน

เมื่อเด็กเจริญเติบโตพอที่จะศึกษาเล่าเรียนได้ บิดามารดา หรือผู้ปกครองจะเริ่มให้เด็กหัดอ่านภาษาอาหรับ และพระคัมภีร์อัลกุรอาน การเรียนพระคัมภีร์เป็นเรื่องสำคัญที่สุดของมุสลิม เพราะจากการเรียนนี้เอง จะทำให้เด็กอ่านพระคัมภีร์ได้อย่างถูกต้อง และนำข้อความไปใช้ในการประกอบศาสนกิจประจำวัน เช่น การละหมาด และอื่นๆ ได้ ผู้ปกครองซึ่งสนใจในบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนตั้งแต่ยังเล็ก คือ ตั้งแต่อายุ ๗-๘ ขวบ ก็จะต้องให้เด็กเล่าเรียนพระคัมภีร์อัลกุรอานควบคู่ไปกับการศึกษาสามัญตามหลักสูตรของรัฐบาลด้วย

๕. การเข้าสูหนัต

การเข้าสูหนัต หรือ มาฮะยาวิ เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของอิสลามที่มุสลิมทุกคนถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด คำว่า มาฮะยาวิ เป็นภาษามลายูถิ่น หมายถึง การขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศ ในอดีตนิยมทำเมื่อเด็กอายุได้ ๒๐ ปี แต่ปัจจุบันนิยมทำเมื่อเด็กอายุระหว่าง ๘-๑๕ ปี วัตถุประสงค์ของการทำมาฮะยาวิ เพื่อความสะดวกในการทำ ความสะอาดอวัยวะเพศอันจะมีผลต่อการปฏิบัติศาสนกิจ คือ การทำละหมาดในข้อที่ว่าต้องชำระร่างกายให้สะอาดก่อนการละหมาด นอกจากนั้นเพื่อป้องกันการเกิดโรคที่จะส่งผลถึงเพศสัมพันธ์ การขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศ เป็นสิ่งที่ท่านศาสดาต้องปฏิบัติ และให้ปฏิบัติในสังคมของชาวไทยมุสลิม

๖. ประเพณีการแต่งงาน

ชาวมุสลิมจะแต่งงานกับชาวมุสลิมด้วยกัน แต่ถ้ามีความจำเป็นจะต้องแต่งงานกับศาสนิกชนอื่นก็จะต้องมีข้อตกลงให้มายอมรับนับถือศาสนาอิสลามเสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติไปในทางเดียวกัน และเมื่อมีลูกด้วยกัน ลูกก็จะได้เริ่มนับถือในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นการวางรากฐานศาสนาแต่เยาว์วัย

อายุที่สมควรจะแต่งงานได้สำหรับผู้หญิงไทยมุสลิมภาคใต้ นั้นต้องภายหลังที่มีประจำเดือนแล้ว คือ อายุประมาณ ๑๔-๑๕ ปี ในสมัยก่อนจะมีผู้แต่งงานก่อนอายุที่กล่าวนี้มาก เนื่องจากป้องกันไม่ให้ลูกสาวของตนเสียความบริสุทธิ์ไปก่อนแต่งงาน แต่ปัจจุบันการแต่งงานเช่นนี้น้อยลง เพราะเยาวชนมีการศึกษามากขึ้น

พ่อแม่ที่มีลูกหญิงหรือชายจะพยายามสะสมเงินทองเพื่อไว้ใช้ในการแต่งงาน หรือเป็นสินสอด แต่ตามหลักศาสนาอิสลามนั้น ชายจะต้องมอบสินสอดให้ฝ่ายหญิงพอประมาณ พ่อแม่ที่มีความรู้ในด้านศาสนา จะพยายามมองหาคู่ครองให้ลูกของตนที่เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ เป็นแม่บ้านหรือพ่อบ้านที่ดี มีความศรัทธาและปฏิบัติศาสนกิจอย่างจริงจัง สำหรับภาคใต้จะนิยมความรู้ด้านศาสนามากกว่าด้านอื่น

เมื่อหญิงชายชอบกันและผู้ปกครองเห็นสมควร ฝ่ายชายจะส่งเจ้าแก้วไปสู่ขอทำพิธีหมั้นหรือแต่งงาน การสู่ขอจะตกลงกันระหว่างผู้ใหญ่ทั้ง ๒ ฝ่าย เกี่ยวกับเรื่อง มะฮัร (สินสอดทองหมั้น) และตกลงเรื่องกำหนดวันแต่งงาน ทั้งนี้แล้วแต่ความพร้อมของครอบครัวทั้งสอง ถ้าจะมีพิธีหมั้นก็จะต้องเชิญผู้คนมาร่วมเป็นสักขีพยาน ตามประเพณีก็จะเชิญพี่น้องทั้งสองฝ่ายมา ในส่วนของหมั้นจะเป็นแหวนหรือเครื่องประดับสำหรับผู้หญิง โดยผู้ใหญ่ฝ่ายชายเป็นผู้ส่งให้ อาจจะทำพิธีแต่งงานตามหลักการทางศาสนาในวันเดียวกันนั้นเลยก็ได้ แล้วจึงนัดวันเชิญแขกมาร่วมงานในวันหลัง

การทำพิธีนิกะห์ จะต้องมืองค์ประกอบที่สำคัญคือ

๑. ผู้ปกครองของฝ่ายเจ้าสาว เรียกว่า วะลี คือ ชายที่มีสิทธิ์ในการประกอบพิธีนิกะห์ให้แก่หญิง ซึ่งจะต้องเป็นชายที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งไม่เป็นคนวิกลจริต และไม่อยู่ในระหว่างประกอบพิธีฮัจญ์

๒. ผู้ทำพิธีนิกะห์ ผู้ปกครองอาจทำพิธีนิกะห์เอง หรือมอบให้โต๊ะอิหม่าม โต๊ะครู ก็ได้

๓. พยาน ๒ คน ต้องเป็นชายมุสลิมที่เชื่อถือได้

๔. ผู้อบรมหรืออ่านคฺฎะฮ์นิกะห์

๕. มะฮัร คือสินสอดทองหมั้นที่จะมอบแก่เจ้าสาว

ถึงวันพิธีผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงจะเชิญโต๊ะอิหม่ามหรือโต๊ะครูเป็นประธาน และต้องมืองค์ประกอบให้ครบ ๖ ประการตามหลักศาสนาที่กล่าวมาข้างต้นด้วย การทำพิธีนิยมทำที่บ้าน

เจ้าสาว การประกอบพิธีทางศาสนานั้น เจ้าภาพมักจะเลือกเอาวันดีทางศาสนา เช่น วันจันทร์ วันศุกร์หรือคำคืนของวันศุกร์

เมื่อเสร็จพิธีแต่งงานก็จะมีการฉลองการสมรสขึ้น เรียกว่า วาสิมะห์ ซึ่งไม่เป็นการบังคับตามหลักศาสนาอิสลาม เป็นเพียงประเพณีทางสังคมเท่านั้น การจัดงานนี้ส่วนมากจะจัดที่บ้านฝ่ายหญิงเพื่อเป็นเกียรติแก่ฝ่ายหญิง โดยผู้ปกครองฝ่ายหญิงเป็นผู้จัด และเชิญบรรดาแขกผู้มีเกียรติและเพื่อนๆ ญาติพี่น้องมาร่วมด้วย การจัดงานวาสิมะห์ขึ้นอยู่กับความสะดวกของทั้งสองฝ่าย ส่วนใหญ่แล้วจะให้โอกาสแก่ฝ่ายหญิงเป็นผู้กำหนดว่าจะจัดเมื่อไหร่ บางรายจะจัดวันเดียวกันกับพิธีแต่งงาน บางรายจัดในวันรุ่งขึ้น

๗. ประเพณีงานศพ

เมื่อมีใครคนใดเสียชีวิต ญาติ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ตายต้องรีบแจ้งแก่โต๊ะอิหม่าม เพื่อจัดการนำศพไปฝังโดยเร็วที่สุดตามศาสนาบัญญัติ โดยโต๊ะอิหม่ามจะบอกให้ชาวบ้านรู้โดยการตีกลองสุเหร่าหรือมัสยิดขึ้น ๓ ครั้ง พวกผู้ชายก็จะรีบไปยังสุเหร่าหรือมัสยิดเพื่อรับทราบว่าเป็นผู้ตาย ส่วนผู้หญิงมักรอฟังข่าวอยู่ทางบ้าน เมื่อทราบว่าใครคือผู้ตาย หากเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงของผู้ตายก็ไปยังบ้านผู้ตายเพื่อช่วยเหลือในการทำศพ ผู้หญิงก็จะเอาข้าวสารใส่หม้อไปฝากครอบครัวผู้ตายคนละเล็กคนละน้อยพร้อมกับเงินช่วยเหลือ

โต๊ะอิหม่าม จะไปเป็นประธานในงานศพ และสอบถามครอบครัวผู้ตายว่าต้องการ โต๊ะอิหม่าม (ผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา) มาทำการสมาแย (ละหมาด) ในงานศพนี้จำนวนเท่าไร ซึ่งจะขึ้นอยู่กับฐานะการเงินของเจ้าภาพนั้น แล้วจากนั้นโต๊ะอิหม่ามจะติดต่อให้ตามความต้องการของเจ้าภาพ และปฏิบัติตามขั้นตอนและพิธีกรรม ๓ ประการ คือ การอาบน้ำศพ การห่อศพ การฝังศพ

วันสำคัญของผู้นับถือศาสนาอิสลาม

นอกจากประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตแล้ว ผู้นับถือศาสนาอิสลาม ยังมีวันที่สำคัญต่างๆ ในรอบปีดังต่อไปนี้

๑. วันขึ้นศักราชใหม่

วันขึ้นศักราชใหม่ คือ วันที่ ๑ เดือน มุฮัรรัม เป็นวันแรกของการเริ่มศักราชใหม่ ตามประวัติศาสตร์ถือว่าเป็นวันที่ศาสดามุฮัมมัดลี้ภัยจากนครมักกะฮ์ไปสู่นครดีนะห์ จึงจัดงานเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ในวันนั้น เช่น การอ่านคัมภีร์อัลกุรอาน การเหยยคำสวดดีสรรเสริญองค์พระศาสดาตลอดจนขอพรปฏิบัติเสริม

๒. อาซูรอ

ประเพณีอาซูรอ เป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส อาซูรอ เป็นภาษาอาหรับ หมายถึง วันที่ ๑๐ ของเดือนมุฮรอม ซึ่งเป็นเดือนแรกของปฏิทินอิสลาม ชาวไทยมุสลิมนิยมกวนขนมอาซูรอกันในเดือนนี้ จึงเรียก ขนมอาซูรอ

ประวัติความเป็นมาของการกวนขนมอาซูรอ สืบเนื่องจากได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ในสมัยนบี นุส (ศ็อลฯ) ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน รานาของประชาชน และสาวกของ นบี นุส (ศ็อลฯ) และคนทั่วไปอดอาหาร นบี นุส (ศ็อลฯ) จึงประกาศให้ผู้มีสิ่งของเหลือพอจะรับประทานได้ ให้เอามากองรวมกัน และเอาของเหล่านั้นมากวนเข้าด้วยกัน เมื่อปรุงเสร็จแล้วจึงนำมาแจกจ่ายให้ทุกคนรับประทาน และการคิดปรุงอาหารชนิดใหม่ขึ้นมาจึงทำให้มุสลิมที่ศรัทธาต่ออัลเลาะห์ (ซุบฮาย) ทุกคนรอดพ้นจากความอดอยากหิวโหย ท่านนบี นุส (ศ็อลฯ) และครอบครัว รวมทั้งสหายของท่าน ระลึกนึกถึงพระคุณของอัลเลาะห์ (ซุบฮาย) จึงได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประเพณีสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ ๓๕ การกวนขนมอาซูรอ

ที่มา: <http://www.sesao.go.th>

๓. ประเพณีเมาลิด

วันเมาลิด ชาวไทยมุสลิม เรียกเป็นภาษาท้องถิ่นว่า “วันเมาะโละ” หรือ “วันเหมาะโละ” คือ การจัดงานเพื่อเฉลิมฉลองในวันคล้ายวันประสูติของท่านนบี มุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือนรอบีอุลเอาวัล (เดือนที่ ๓ ของปฏิทินอิสลาม) ชาวไทยมุสลิมมักนิยมจัดงานวันเมาลิด

ตั้งแต่วันที่ ๑๒ จนถึงสิ้นเดือนรอมฎอนฮัจญ์ เพื่อเป็นการระลึกถึงคุณงามความดี ภารกิจที่ท่าน ศาสดานบีมุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้ทำการเผยแพร่วรรณศาสนาอิสลามด้วยความยากลำบาก เพื่อให้เกิด ความศรัทธาและยอมรับการปฏิบัติของท่านศาสดา นบีมุฮัมมัด (ศ็อลฯ) อันจะก่อให้เกิดความ ตั้งใจที่จะปฏิบัติตามหลักของศาสนา

๔. วันเม็ยะเราะจ

วันเม็ยะเราะจ ตรงกับวันที่ ๒๗ เดือนระยัฎ (เดือนที่ ๗ ทางศักราชอิสลาม) เป็นวันที่ ศาสดามุฮัมมัดได้ออกเดินทางจากมัสยิด อัล-หะรอหม นครมักกะฮ์ ไปสู่มัสยิด อัล-อักซอ นคร เยรูซาเล็ม จากนั้นก็ได้บัญญัติว่าด้วยเรื่องละหมาด ๕ เวลา ฉะนั้น เพื่อรำลึกถึงประวัติส่วนนี้ ของท่าน มุสลิมจึงร่วมกันอ่านชีวประวัติเรื่อง “เม็ยะเราะจ” เพื่อเป็นการสอนให้เยาวชนทราบ ชีวประวัติตอนหนึ่งของท่าน

๕. วันนิสฟูชะอ์บาน

วันนิสฟูชะอ์บาน ตรงกับวันที่ ๒๔ เดือนชะอ์บาน (เดือนที่ ๘ ทางศักราชอิสลาม) เป็น ระยะเวลาก่อนถึงศีลอด เดือนรอมฎอน ๑๕ วัน เป็นวันที่พระผู้เป็นเจ้าทรงประทานพรแก่ชาวโลก มุสลิมจะรวมกันประกอบกุศลกิจโดยถือศีลอด อ่านคัมภีร์ อัลกุรอาน และขอพรจากพระผู้เป็นเจ้า ให้ประทานลาภอันกว้างขวางและบริสุทธิ์ ขอให้มียายุยืนยาว เพื่อจะได้ประกอบคุณงามความดี และให้มีความศรัทธาแน่นหนา เป็นต้น นอกจากนี้ ยังขอให้พระผู้เป็นเจ้าทรงโปรดประทานอภัย ให้แก่วงศาตนาญาติที่ล่วงลับไปแล้วด้วย

๖. ประเพณีการถือศีลอด

ประเพณีการถือศีลอดของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีและมุสลิมอื่นทั่วโลกนั้น เป็น การปฏิบัติตามหลักศรัทธา ๑ ใน ๕ ข้อของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ตามศาสนบัญญัติเป็นสิ่งที่ มุสลิมทั้งมวลต้องปฏิบัติ เป็นการแสดงถึงการนอบน้อมและภักดีต่อองค์อัลลอฮ์ (ซ.บ.) การถือศีล อดนั้นชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีเรียกเป็นภาษาไทยถิ่นว่า “เดือนบวช” การถือศีลอดเริ่มต้น จากวันที่ ๑ หรือ ๒ เดือนที่ ๘ (รอมฎอน) แต่ไม่เป็นกำหนดแน่นอนตายตัว เพราะมุสลิมจะถือเอา การขึ้นต้นเดือนทางจันทร์คติ โดยการมองดวงจันทร์ด้วยตาเปล่าเป็นหลัก เมื่อเห็นดวงจันทร์ทาง ทิศตะวันตกก็ให้ถือว่าเริ่มต้นเดือนใหม่ เมื่อเริ่มรอมฎอนชาวไทยมุสลิมจะเริ่มถือศีลอด

๗. วันฮารีรายอ หรือวันอีด

ในปีหนึ่งๆ มุสลิมจะมีวันที่มีการฉลองรื่นเริง ๒ ครั้ง คือ วันอีดิลฟิตรี (รายอปูวาซา) และ วันอีดิลอัฎฮา (รายอฮายี)

วันอีดิลฟิตรี ตรงกับวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือนเชาววาล (เดือน ๑๐ ของปฏิทินอิสลาม) วันนีถือเป็นวันออกบวช หลังจากที่มุสลิมถือศีลอด (ปอซอ) มาแล้วในเดือนรอมฎอน เป็นเวลา ๑ เดือน ดังนั้น เมื่อพ้นจากการถือศีลอดท่านบีจึงให้ถือวันนี้เป็นวันแห่งความรื่นเริง

วันอีดิลอัฎฮา ตรงกับวันที่ ๑๐ เดือนซุลฮิจญะฮฺ (เดือน ๑๒ ของปฏิทินอิสลาม) ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่พี่น้องมุสลิมจากทั่วโลกเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ ณ นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย แต่มุสลิมที่ไม่มีความสามารถจะเดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ได้ จึงจัดให้มีวันอีดิลอัฎฮาขึ้นในหมู่บ้านของตน

๘. วันศุกร์

วันศุกร์ เป็นวันสำคัญในรอบสัปดาห์ ซึ่งได้กำหนดให้มุสลิมทุกคนไปละหมาดร่วมกันที่มัสยิดในหมู่บ้าน ดังนั้น มุสลิมทั้งหลายโดยเฉพาะผู้ชาย จะหยุดพักการทำงานต่างๆ ไปละหมาด หากเป็นประเทศที่มีมุสลิมเป็นจำนวนมาก จะถือเอาวันศุกร์เป็นวันหยุดงานประจำสัปดาห์ ฉะนั้นเมื่อถึงวันศุกร์ทุกมัสยิดทุกประเทศก็จะมีมุสลิมไปรวมกันอย่างมาก โดยเฉพาะระหว่างเวลา ๑๑.๓๐-๑๔.๐๐ น. สำหรับประเทศไทย เวลาละหมาดอยู่ระหว่าง ๑๒.๓๐-๑๓.๓๐ น.

ขนมธรรมเนียมประเพณี: ชาวพุทธ

๑. ประเพณีการเกิด

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ (๒๕๔๔: ๓๗) กล่าวถึงประเพณีการเกิดโดยสรุปได้ว่า ประเพณีการเกิดมีความสำคัญมากที่สุดในชีวิตคนเรา เพราะเป็นจุดเริ่มต้นในทุกๆ สิ่ง จึงเกิดพิธีกรรมความเชื่อต่างๆ โดยจำแนกได้ดังนี้

- ก่อนตั้งครรภ์ สมัยก่อนเชื่อกันว่า หากมีดาวตกหรือผีพุ่งไต้ไปตกตรงบ้านใคร ว่ากันว่า จะมีคนเกิดที่นั่น จึงไม่ให้ผู้ที่เห็นผีพุ่งไต้เอามือไปชี้หรือทัก เพราะจะทำให้เกิดในท้องสัตว์เสีย

- ระหว่างตั้งครรภ์ มีข้อห้ามที่เป็นความเชื่อหลายประการ คือ ห้ามไม่ให้ลงจากเรือนไปอาบน้ำต่อนกลางคืน ห้ามไม่ให้ตอกตะปู และห้ามไม่ให้นั่งคาบันได เพราะเกรงว่าจะทำให้คลอดยาก ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามตอกไข่ ห้ามไปงานศพ เป็นต้น

- การฝากครรภ์ เมื่ออายุครรภ์ได้ ๗ เดือน ต้องฝากครรภ์กับหมอดำแย โดยมีสิ่งของที่ใช้ในการฝากคือ มะพร้าว ๑ ลูก ข้าวเหนียว ๑ ชัน หมาก ๓ ผล พลุ ๑ กำ เทียน ๑ เล่ม โดยผ่านมะพร้าวออกเป็น ๒ ซีก หมอดำแยเก็บไว้ ๑ ซีกและนำกลับบ้าน ๑ ซีก ซึ่งหมอดำแยจะนำข้าวเหนียวและ

มะพร้าวที่รับมานั้นปรุงเป็นอาหาร เพื่อนำไปทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ครู บรรพบุรุษของหมอและหญิงมีครรภ์ เพื่อช่วยให้ปลอดภัยคลอดง่าย ส่วนมะพร้าวที่นำกลับบ้านก็นำมาปรุงอาหารทำบุญ ตักบาตรหรือจะเก็บไว้เป็นมงคลก็ได้ สำหรับหมอกพลูและเทียนไข หมอต้าแยมจะตั้งหิ้งตายาย ถวายเป็นเครื่องสักการะครู บอกกล่าวให้ครูทราบว่ามีใครมาฝากครรภ์ และขอให้ครูอำนวยความสะดวก ความสะดวกให้การคลอดของหญิงคนนั้นเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยปลอดภัย

- การคลอด เมื่อหญิงมีครรภ์ครบกำหนดคลอดก็จะให้คนไปเชิญหมอต้าแยมมา เมื่อมาถึงหมอจะทำการตั้งราด เพื่อเป็นการยกครู ซึ่งการตั้งราดมี ๓ ราด คือ ราดของสามี ราดของหญิงที่จะคลอดและราดของหมอต้าแยม ซึ่งภายในประกอบด้วย ด้ายดิบ ๓ ใจ หมาก ๓ คำ พลุ ๓ ใบ ข้าวสาร ๑ ชัน เงิน ๑ เหรียญ เทียนไข ๑ เล่ม และรูป

หลังจากคลอดแล้วหมอต้าแยมจะทำความสะอาดช่องคลอด เอายาบำรุงให้กิน และให้นอนบนกระดานหรือบนแคร่อยู่ไฟพักผ่อน เมื่อดูแลแม่เสร็จแล้วก็ทำการตัดสายสะดือเด็ก แล้วเอายาทาสะดือ เอาน้ำมันมะพร้าวชุบผ้าเช็ดตัวเด็กให้สะอาด และอาบน้ำเด็กด้วยน้ำอุ่น หลังจากนั้นก็ทาขมิ้นขโลมให้ทั่วตัว โปะที่กระหม่อม และที่สะดือ เพื่อรักษาแผลให้หายเร็ว

ปัจจุบัน ในยุคที่เทคโนโลยีสมัยใหม่มีความเจริญก้าวหน้า การคมนาคมไปมาสะดวก รวมทั้งการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมในการให้ความรู้ด้านสุขภาพทั่วถึงยิ่งขึ้น ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ไปคลอดที่โรงพยาบาลหรือสถานอนามัย เพื่อความสะดวกสบาย และปลอดภัย ทำให้ประเพณีการเกิดและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเกิดนี้ ลดลงไป หากดูยากยิ่งขึ้น จะมีก็แต่ในท้องถิ่นที่ทุรกันดารเท่านั้น ที่ยังคงปฏิบัติกันอยู่บ้างในบางอย่าง^๒

๒. ประเพณีการบวช

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ กล่าวถึงประเพณีการบวชขนาดหรืออุปสมบทเป็นพระสงฆ์ว่า “ไม่มีหลักฐานบอกอย่างชัดเจนว่าชาวภาคใต้เริ่มมีประเพณีการบวชขนาดตั้งแต่เมื่อใด และกล่าวถึงคติการถือบวชไว้ได้ ๓ ประเภท คือ

๑. บวชเพื่อมุ่งสู่อุดมการณ์อันสูงสุดของพระศาสนาได้แก่พระนิพพาน
๒. บวชเพื่อระงับดับกิเลสความทุกข์กายทุกข์ใจเป็นการชั่วคราว

^๒ ประสิทธิ์ รัตนมณี และคณะ . วัฒนธรรมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส). (ผลงานวิจัยสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เสนอต่อ สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๐). หน้า ๑๓๗.

๓.บวชเพื่อประเพณีหรือสืบอายุพระพุทธศาสนา”^๓

๓. ประเพณีแต่งงาน

การแต่งงานในพื้นที่แถบนี้ มีส่วนคล้ายกับชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธในพื้นที่อื่นของภาคได้เช่นกัน

เมื่อชายหญิงต่างมีความรักชอบพอกัน และคิดจะแต่งงานกันนั้น ฝ่ายชายจะส่งผู้ใหญ่ไปทาบถามกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองของฝ่ายหญิง และเมื่อฝ่ายหญิงตกลงฝ่ายชายก็จะส่งผู้ใหญ่ทำพิธีสู่ขอ โดยฝ่ายหญิงจะเรียกสินสอดทองหมั้นตามความพอใจ

ปัจจุบันนิยมทำการหมั้นวันเดียวกับวันแต่งงาน คือ ทำพิธีหมั้นในช่วงเช้าก็จะต่อยด้วยพิธีแต่งงานเลย พิธีแต่งงานจะเริ่มด้วยพิธีแห่ขันหมาก เจ้าภาพจะเชิญผู้หลักผู้ใหญ่ตลอดจนเพื่อนๆ และผู้มีเกียรติมาพร้อมกันที่หน้าบ้านเจ้าบ่าว และเตรียมมงคลสมรสอื่นๆ ไปบ้านเจ้าสาว เมื่อได้ฤกษ์ก็ยกขันหมากไปยังบ้านเจ้าสาว โดยมีหญิงสาวแต่งตัวสวยงามยกพุ่มดอกไม้ไปหน้าแถว ตามด้วยหญิงมีสามีแล้วยกขันหมากเอกเป็นคู่ จากนั้นก็เป็นผ้าไหว้ แล้วจึงเป็นขันหมากโท

เมื่อไปถึงหน้าบ้านเจ้าสาวก็จะมีการตีฆ้องต้อนรับ เชิญหมากขึ้นมาบนเรือน บิดามารดาฝ่ายหญิงให้ผู้ใหญ่ออกมารับขันหมาก เจ้าบ่าวจะตามขึ้นไปภายหลัง จะพบการกันประตูตามประเพณี แล้วจึงนำเจ้าสาวออกมาเพื่อประกอบพิธีต่อไป

หลังจากเสร็จพิธี จะทำการเลี้ยงมงคลสมรส โดยจะเชิญแขกร่วมรับประทานอาหารซึ่งจะแจกการ์ดเชิญก่อนวันแต่งงาน เพื่อระบุนเวลา และสถานที่ในการเลี้ยงฉลอง ส่วนใหญ่ในปัจจุบันนิยมจัดเลี้ยงที่โรงแรม หรือภัตตาคารเพราะความสะดวกสบาย มีการแยกโต๊ะสำหรับแขกที่เป็นชาวไทยมุสลิมด้วย

พิธีส่งตัว จะต้องดูฤกษ์ว่าจะส่งตัวเจ้าบ่าวเจ้าสาวเข้าเรือนหอ นั้น เป็นเวลาเท่าไร ผู้ใหญ่เจ้าสาวจะพาเจ้าสาวส่งให้แก่เจ้าบ่าว พร้อมกับอบรมเจ้าสาวให้มีคารวะ ซื่อสัตย์ต่อเจ้าบ่าว และอบรมเจ้าบ่าวให้รักใคร่เลี้ยงดูและปฏิบัติต่อภรรยาอย่างเหมาะสมกับหน้าที่ของสามีที่ดี เมื่อให้อิโหวทเสร็จคู่บ่าวสาวจะกราบเท้าผู้ใหญ่เป็นอันเสร็จพิธี ผู้ใหญ่ก็จะออกไป ปล่อยให้บ่าวสาวอยู่กันตามลำพัง เป็นอันเสร็จพิธีมงคลสมรส

๔. ประเพณีงานศพ

ขั้นตอนและพิธีกรรมคล้ายคลึงกับงานศพของชาวไทยพุทธทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันได้ลดทอนการปฏิบัติบางอย่างลงเพื่อความสะดวก และประชาชนส่วนมากจะนำศพผู้ที่เสียชีวิตแล้วมาดำเนินการต่างๆ ที่วัด เนื่องจากทางวัดจะมีผู้ที่คอยดำเนินการต่างๆ ให้เกือบทั้งหมด ผู้ดำเนินการ

^๓ ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้. (กรุงเทพมหานคร: สุวีสาส์น, ๒๕๔๘).

ต่างๆ นี้ลูกหลาน หรือญาติที่ใกล้ชิดนุ่งผ้าและสวมเสื้อ โดยกลับกระดุมไปด้านหลัง วางบนเตียง ทอดมือขวาออกมาเพื่อให้ลูกหลานหรือญาติที่ใกล้ชิด รวมทั้งเพื่อน คนสนิท รดน้ำลงบนฝ่ามือ โดยผู้รดน้ำก็ตั้งใจเพื่อให้ผู้ตายพ้นจากเวรกรรม เรียกว่า “อโหสิกรรม” หรือ “ขอให้ไปสู่สุคติ” เมื่อรดน้ำเสร็จแล้วจะบรรจุศพลงในโลง

ในการตั้งศพจะตั้งศพไว้เพื่อการสวดอภิธรรม ประมาณ ๓ คืน หรือ ๗ คืน ก็ตามแต่สะดวก การตั้งศพจะตั้งไว้ในศาลา มีญาติมาเฝ้า จุดตะเกียงลานตามไว้ปลายเท้าศพ มีการจัดตั้งอาหาร เช่น ไหว้ศพวันละ ๒ เวลา คือ เช้ากับเย็น มีทั้งกระโถน ชันน้ำ เวลาเช่นศพให้เคาะโลง ๓ ครั้ง บอกศพให้รับประทานอาหาร ตั้งอาหารเช่นไว้ราว ๑ ชั่วโมงจึงยกกลับ

การเผาศพต้องเลือกวันเผาด้วย เนื่องจากมีความเชื่อเกี่ยวกับวันที่จะทำพิธีกรรมต่างๆ ด้วย เช่น ถือกันว่าวันพุธเป็นวันเลวร้าย ทำลายความสงบสุขแก่เครือญาติผู้ตาย ห้ามอาบน้ำให้ศพ หรือกระทำการใดๆ กับศพทั้งนั้น ดังนั้น ทางวัดจะมีผู้คอยแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ญาติในการทำพิธีการต่างๆ อยู่ด้วย

เมื่อจัดงานศพเสร็จแล้ว ส่วนใหญ่นิยมทำบุญ ๗ วัน ๕๐ วัน หรือ ๑๐๐ วัน ซึ่งจะทำสังฆทานหรือสวดมนต์เย็น ฉันทาก็ได้ มีการเทศน์และบังสุกุลเท่าอายุผู้ตาย

๕. วันชิงเปรต หรืองานเดือนสิบ หรืองานสารทไทย

เป็นงานประเพณีของชาวพุทธในจังหวัดปัตตานี ที่ทำกันในเดือน ๑๐ ของจันทรคติทุกปี ปีละ ๒ ครั้ง แต่ถ้าปีใดมีเดือน ๘ สองครั้ง จะมีงาน ๓ ครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งจะเรียกวันแตกต่างกันไป เช่น ถ้าจัดครั้งแรกเรียกวันรับเปรตวันส่งเปรต เป็นประเพณีทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้ว ที่เรียกว่า “บุพเปตพลี”

ประเพณีการทำบุญเดือนสิบเกิดจากความเชื่อว่า บรรพบุรุษของตนที่ล่วงลับไปแล้วบางพวกก็ไปสู่ที่ خوب บางพวกไปสู่ที่ชั่วได้รับทุกข์ทรมานต่างๆ นานา และได้รับความยากอย่างแสนสาหัส ผู้มีบาปกรรมต้องไปทนทุกข์ทรมานเป็นเปรตอยู่ในอบายภูมิ พญายมบาลผู้ทำหน้าที่ลงทัณฑ์ในยมโลก จะได้ปลดปล่อยเปรตเหล่านี้ให้มาเยือนโลก เยี่ยมลูกหลาน พร้อมทั้งรับส่วนกุศลที่ลูกหลานอุทิศให้ โดยกำหนดทำปีละ ๒ ครั้ง คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๐ เป็นวันรับตายายหรือรับเปรต ครั้งที่ ๒ ในวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ เป็นวันส่งตายายหรือส่งเปรต

ก่อนวันทำบุญชาวบ้านจะเตรียมอาหารและขนมเดือนสิบ ซึ่งเป็นขนมที่ทำขึ้นในการทำบุญเดือน ๑๐ โดยเฉพาะ สำหรับชาวปัตตานีอาจจะแตกต่างจากจังหวัดอื่นบ้าง แต่ที่สำคัญซึ่งขาดไม่ได้ คือ ขนมเจาะหู กับข้าวต้มห่อด้วยใบกะพ้อเป็นหลัก นอกนั้นจะใช้ขนมอื่นก็ได้ เช่น ขนมลา ขนมเทียน เป็นต้น

การมาทำบุญที่วัด นอกจากการเลี้ยงพระซึ่งเป็นภารกิจปกติแล้ว ทุกคนจะนำอาหารมารับประทานร่วมกัน และเป็นพิเศษคือขนม ข้าวต้ม มาแจกผู้สูงอายุที่นับถือ การตั้งอาหารให้เปรต

นิยมตั้งบนร้านเปรตที่ทำได้สูง มีเสาเดียว ผู้นำอาหารไปวางป็นชั้นทางบันได เมื่อจะชิงเปรตก็เอาบันไดที่พาดออก ผู้ที่จะป็นร้านเปรตก็จะแต่งตัวเป็นเปรต ซึ่งต้องใช้ความพยายามมาก เพราะเสาดูเดียวพาดด้วยน้ำมันหรือของเหลวที่ลื่นเป็นที่สนุกสนาน เชื่อว่าถ้าได้นำเปลือกหรือใบกะพ้อที่แกะเอาอาหารที่ห่อออกหมดแล้วไปแขวนที่ต้นไม้มัดจะทำให้ดอกออกผลดก บางแห่งนอกจากจะตั้งร้านเปรตในวัดแล้ว ยังทำนอกวัดด้วยเพื่อให้เปรตบางจำพวกที่บาปหนาที่ไม่สามารถเข้าวัดได้มีโอกาสได้รับส่วนบุญอันนี้

ภาพที่ ๓๖ การตั้งเปรต

ที่มา: <http://www.kontaiclub.com>

๖. ประเพณีลากพระ หรือชักพระ

มีหลายจังหวัดที่จัดประเพณีนี้เป็นประจำทุกปีในวันออกพรรษา สำหรับจังหวัดปัตตานีมีงานชักพระที่จัดเป็นเทศกาลประจำปี มีการลากพระมาชุมนุมกัน คือ งานชักพระ อำเภอโคกโพธิ์ และงานชักพระ อำเภอปะนาเระ

จังหวัดปัตตานี มีประเพณีลากพระเดือน ๕ ที่วัดคอกควาย อำเภอปะนาเระ เป็นการลากพระบนบก ตรงกับวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๕ ของทุกปี ปฏิบัติสืบต่อกันมานับร้อยปี มีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานภายหลังจากวันว่างที่เป็นประเพณีวันสงฆ์น้ำพระ และทำบุญกระตุกปุ๋ยตายาย ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕

การเตรียมการทางวัดจะจัดเตรียมเรือพระ ซึ่งมีทั้งลากในน้ำ ถ้ามีลำน้ำ ถ้าไม่มีน้ำก็ลากเรือบก มีแท่นประดิษฐานพระพุทธรูปบนเรือพระ มีหลังคาทำเป็นบุษบกหรือชาวบ้านเรียก พนมตงแต่งสวยงาม ส่วนชาวบ้านเตรียมอาหารที่สำคัญ คือ ข้าวต้มห่อด้วยใบกะพ้อ

เมื่อถึงวันงานจะเริ่มต้นที่วัด ชาวบ้านนำข้าวต้มมัดมาบรรจุในเรือพระ เมื่อพระฉันเสร็จสรรพแล้วก็ช่วยกันลากเรือพระออกจากวัดไปสู่ที่หมาย ประมาณว่าให้ไปถึงที่หมายก่อนเวลาพระ

ฉันทเพล พอตอนปายก็ลากเรือพระกลับวัด ขากลับนี้ก็จะในช่วงสนุกสนานที่ชาวบ้านทุกเพศทุกวัย มาเล่นสนุกกันตลอดเวลาของการชักพระจะมีการตีกลอง ช้าง ประโคมตลอดเวลา ส่วนรูปแบบการจัดก็แตกต่างกันไป เช่น บางวัดมีงานมหรสพแสดงที่วัด บางแห่งนำเรือพระไปค้างคืนมีการแสดงเป็นงานเทศกาล บางแห่งลากพระไปกลับก็จบกัน เป็นต้น

ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อท้องถิ่น

๑. พิธีลาซัง

เป็นการฉลองนาหลังจากการเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว พิธีนี้มักจะทำในเดือน ๕ หรือเดือน ๖ หลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้วทุกๆ ปี เป็นการลาต้นข้าวที่เก็บเกี่ยวแล้ว ชาวนาในอำเภอปะนาเระ อำเภอมายอ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ถือปฏิบัติกันมาแต่โบราณ

ภาพที่ ๓๗ การประกอบพิธีลาซัง

ที่มา: <http://kanchanapisek.or.th>

๒. ประเพณีแห่นก

เป็นประเพณีพื้นเมืองของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส ซึ่งได้ทำสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน จัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามโอกาสเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง เป็นประเพณีที่แสดงออกเกี่ยวกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในศิลปะ และอาจจัดขึ้นในโอกาสเพื่อเป็นการแสดงคารวะ แสดงความจงรักภักดีแก่ผู้ใหญ่ที่ควรเคารพนับถือ หรือในโอกาสต้อนรับแขกเมือง บางทีอาจจัดขึ้นเพื่อความรื่นเริงในพิธีการเข้าสู่หนัด หรือจัดขึ้นเพื่อการประกวดเป็นครั้งคราว

การจัดขบวนแห่นก ตามธรรมเนียมโบราณมีการจัดรูปขบวน ดังนี้

๑. ดนตรีนำหน้าขบวนนก
๒. ขบวนบุหงาสีระ
๓. ขบวนผู้ดูแลนก
๔. ขบวนพลกริช ขบวนพลหอก

ภาพที่ ๓๘ ประเพณีแห่งนก

ที่มา: <http://province.m-culture.go.th/pattani>

๓. ประเพณีแห่เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปีจะมีงานสมโภชเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว โดยจังหวัดปัตตานีจะให้ความสำคัญกับงานนี้เป็นพิเศษ งานสมโภชนี้จะมีควมยิ่งใหญ่่มโหฬารมีประชาชนจากต่างจังหวัดของไทยและจากประเทศเพื่อนบ้านเดินทางมาชมงานนมัสการเจ้าแม่กันอย่างเนืองแน่น ปกติจะมีการจัดงานประมาณ ๗ วัน ๗ คืน นับตั้งแต่วันขึ้น ๗ ค่ำ เดือน ๓ บรรดาร้านค้ามาเปิดขายของคล้ายๆ กับงานประจำปีทั่วๆ ไป มหรสพ ๒ อย่างที่จะขาดไม่ได้ คือ จี๊ว และมโนราห์ ซึ่งจะจัดให้แสดงบนโรงถาวรหน้าศาลเจ้า เพราะถือว่าเจ้าแม่ชอบดูศิลปะการแสดงทั้ง ๒ อย่างนี้มาก นอกจากนี้ยังมีการเชิดสิงโต หนังกลางแปลง และอื่นๆ อีกมากมาย

ตอนเช้าตรู่ของวันขึ้น ๑๕ ค่ำ ท่ามกลางเสียงกลอง และเสียงประทัดดังจนแทบแก้วหู ขบวนคานหามเริ่มทยอยออกจากศาลเจ้า โดยธรรมเนียมปฏิบัติ พระหมอบจะเป็นคานหามนำ ตามด้วยคานหามเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว เป็นอันดับ ๒ แล้วจึงต่อด้วยคานหามพระองค์อื่นๆ ตามความเหมาะสม

ภาพที่ ๓๙ ประเพณีแห่เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

ที่มา: <http://www.thai-tour.com>

๔. ประเพณีวันสงกรานต์

ประเพณีวันสงกรานต์ หรือที่นิยมเรียกว่า “วันว่าง” ปกติทำกันในเดือน ๕ ตามปฏิทินหลวง อาจมีการเปลี่ยนแปลงวันในจันทรคติบ้าง แต่ปกติจะถือเอาวันที่ ๑๓-๑๕ เมษายน ของทุกปี เป็นวันสงกรานต์ โดยเชื่อกันว่านางสงกรานต์ซึ่งเป็นเทพธิดาประจำปี จะเดินทางออกมาเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ถือว่าเป็นวันว่างเทพธิดา เพราะเทพธิดาองค์เดิมออกไปองค์ใหม่ยังมาไม่ถึง จะมาถึงวันที่ ๑๕ เมษายน จึงถือว่าเป็นวันเถลิงศกขึ้นปีใหม่ เฉพาะวันว่างประชาชนไปทำบุญตักบาตร หรือบั้งสุกุล ปู่ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว แล้วเที่ยวเตร่สนุกสนานตลอดวัน และปัจจุบันได้รับประเพณีจากภาคกลาง คือ นำสิ่งของไปรดน้ำผู้ใหญ่อด้วย

๕. ประเพณีการฉลองชายหาด

ทุกๆ ๓ ปี ในวันขึ้น ๗-๘ ค่ำ ของชาวอำเภอปะนาเระ และอำเภอยะหริ่ง จะมีโอกาสสนุกสนานครึกครื้นในงานฉลองพิธีฉลองชายหาดของอำเภอ ภาษาถิ่นเรียกพิธีนี้ว่า ปูยอปาตา แปลว่า การบูชาหาดทรายทะเล พิธีนี้ค่อนข้างเป็นพิธีกรรมทางไสยศาสตร์เกี่ยวกับการบูชาเจ้าแห่งทะเล ให้ช่วยดลบันดาลให้เหล่าปูปลาและสัตว์ทะเลที่เป็นอาหารทั้งหลายพากันมาติดเบ็ด อวน ตลอดจนเครื่องมือหาปลาอื่นๆ

๖. ความเชื่อในเรื่องมะตือรี

ความเชื่อในเรื่องนี้ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของหมอไสยศาสตร์ ใช้ในการติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้า วิญญาณศักดิ์สิทธิ์ เพื่อรักษาอาการป่วยไข้ บางครั้งก็มีการจัดหามาแสดงต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง จึงถือว่า มะตือรี เป็นมหรสพประเภทหนึ่งด้วย และถือว่าเป็นต้นกำเนิดของมะโย่ง

ภาพที่ ๔๐ พิธีมะตือรี

ที่มา: <http://www.openbase.in.th/node/>

๗. ความเชื่อเรื่องเจ้าแม่ไทรทอง

เป็นความเชื่อเฉพาะถิ่นของจังหวัดนราธิวาส เจ้าแม่ไทรทองเป็นชื่อของนางไม้ ที่มีผู้เชื่อกันว่า ได้สิงสถิตอยู่ที่ต้นไทรขนาดใหญ่ในบริเวณโรงเรียนตันหยงมัส ต้นไทรต้นนี้มีลักษณะคล้ายเป็นต้นคู้แฝดที่ติดกัน และมีกิ่งใหญ่แผ่กว้างสาขาหลายกิ่ง ที่โคนต้นมีผ้าสีต่างๆ พันรอบหลายชั้น และมีพวงมาลัยดอกไม้วางอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะมีความเชื่อว่าเมื่อมาบนบานแล้วได้รับความสำเร็จก็นำสิ่งเหล่านี้มาบวงสรวงตามที่ได้บนบานไว้ ทั้งนี้เชื่อกันว่า “เจ้าแม่ไทรทอง” จะโปรดปรานพวงมาลัยและผ้าสีต่างๆ จึงใช้สิ่งเหล่านี้ในการแก้บน

๘. ประเพณีการนับถือโต๊ะปียา

การนับถือโต๊ะปียา เป็นพิธีที่ชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธในอำเภอยะหริ่งประกอบพิธีร่วมกันเป็นประจำทุกปี “โต๊ะปียา” ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน มีตำนานเล่าว่า โต๊ะปียา เป็นผู้หญิงชาวบ้าน วันหนึ่งได้เดินเข้าไปในต้นตะเคียน แล้วไม่กลับออกมาอีกเลย จึงมีการสร้างที่บูชา และจัดพิธีฉลองทุกปี ซึ่งชาวบ้านแถบนี้เชื่อกันว่าเมื่อบนบานขอสิ่งใดแล้วจะสมความปรารถนา (ประสิทธิ์ รัตนมณี และคณะ, ๒๕๕๐: ๑๖๔ อ้างถึง คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, ๒๕๔๒: ๑๖๙)

๔. ความเชื่อในเรื่องโนราโรงครู

การเล่นโนราโรงครู สืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษที่เป็นโนราตายไป ลูกหลานได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ แต่บรรพบุรุษต้องการให้ลูกหลานได้ยกโรงโนราโรงครู เพราะตายายต้องการสนุกสนานกับการรำรำโนราห์เหมือนครั้งยังมีชีวิตอยู่ ได้ลงโทษสมาชิกในครอบครัวให้มีการเจ็บป่วย ทำการรักษาอย่างไรก็ไม่หาย ตายายได้มาเข้าฝันญาติให้รู้ว่า การเจ็บป่วยเกิดจากถูกลงโทษจากครุหมอตายาย การเจ็บป่วยจะหายได้ด้วยการไปเชื้อเชิญโนราโรงครูมาเล่นแก้บน

ภาพประกอบที่ ๔๑ โนราโรงครู

ที่มา: <http://www.songkhlahealth.org>

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบวิเคราะห์ท่าทางในการแสดงซั่มเป็ง

ภาพที่ ๔๒-๔๓ ทำรำเบื้องต้น สลามผู้ชม
ที่มา: ทิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๔๔ ย่าเท้าอยู่กับที่ ๔ จังหวะใหญ่
ที่มา: ทิลฎา คงพัฒน์

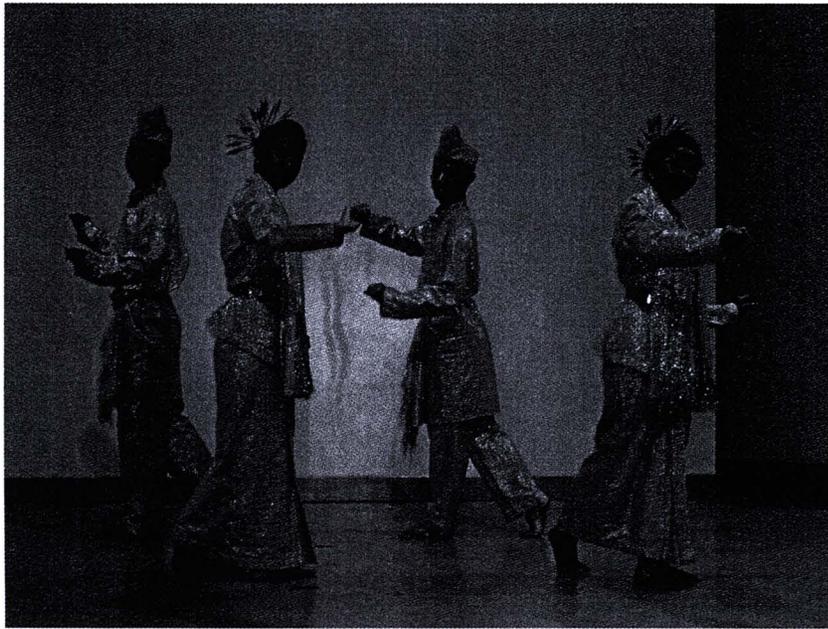
ภาพที่ ๔๕ เดินขึ้น ๔ จังหวะ
ที่มา: ทิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๔๖ เดินถอยลง ๔ จังหวะ
ที่มา: ทิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๔๗ เดินเปิดสไลด์ปิด ๑ ครั้ง
ที่มา: ทิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๔๘ ท่า Basic สไลด์
ที่มา: ศิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๔๙ ท่าที่ ๑ ท่ารวง
ที่มา: ศิลฎา คงพัฒน์

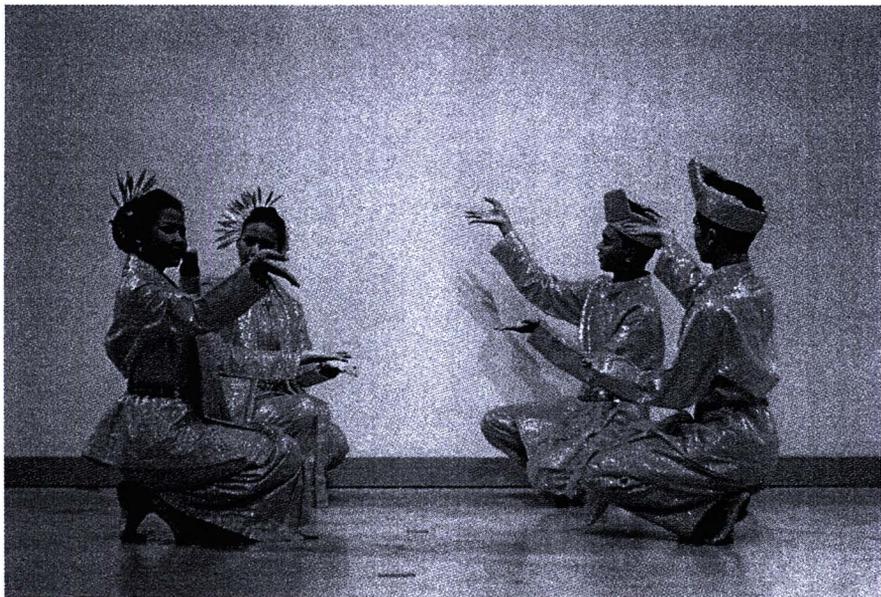
ภาพที่ ๕๐ ท่าที่ ๒ ท่าแคเงาะ
ที่มา: ศิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๕๑ ท่าที่ ๓ ท่าเกล็ดปลาขาว
ที่มา: ศิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๕๒ - ๕๓ ทำที่ ๔ ทำรองเง็ง
ที่มา: ศิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๕๔ - ๕๕ ท่าที่ ๕ ท่าไปรอยดอกไม้
ที่มา: ศิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๕๖ ท่าที่ ๖ ท่าเกล็ดปลาลิ้น
ที่มา: ศิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๕๗ ท่าที่ ๗ ท่าดอกรัก
ที่มา: ศิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๕๘ - ๖๐ ท่าที่ ๘ ท่ารับตอนจบ
ที่มา: ศิลฎา คงพัฒน์

ท่าทางในการแสดงซิมเป็งก่อนปี พ.ศ. ๒๕๒๗

ภาพที่ ๖๑ ท่าซี้กูกราวัง ท่าทางแขนทำนองค้ำควาบิน
ที่มา: <http://www.laksanathai.com/book3/p279.aspx>

ภาพที่ ๖๒ ท่าเกี่ยวระหว่างชายหญิง ปัจจุบันไม่มีในการแสดง
ที่มา: <http://www.laksanathai.com/book3/p279.aspx>

ภาพที่ ๖๓ ท่าเข้าดอก
ที่มา: <http://www.laksanathai.com/book3/p279.aspx>

ภาพที่ ๖๔ ทำซีซีอีกัน เป็นท่าเดินย้ายตำแหน่งระหว่างชายหญิงแบบกางปลา
ที่มา: <http://www.laksanathai.com/book3/p279.aspx>

ภาคผนวก ค

**ตัวอย่าง ระบายพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่างที่สร้างสรรค์ขึ้นจากทำทางพื้นฐาน
ของการแสดงซิมเป็ง**

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานชุด นาฏยทักษิณ

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏยศิลป์นั้น การออกแบบท่าทางหรือท่ารำที่แสดงออกมา จะต้องมีความหมายของท่านั้น ๆ เพื่อให้ท่ารำสอดคล้องกับแนวคิด รูปแบบการแสดงและจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ โดยผู้แสดงจะต้องแสดงท่าทางที่สื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจ

ผลงานสร้างสรรค์ชุด นาฏยทักษิณ เป็นการแสดงที่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างสรรค์ท่ารำโดยการเดินขมับเป็นมาผสมผสานท่ารำนาฏศิลป์ไทย ดนตรีที่ประกอบการแสดง การแปรแถว เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ลีลาท่าทางต่าง ๆ ของผู้แสดงที่แสดงออกมาอย่างสวยงาม โดยนำเสนอในแนวนาฏศิลป์พื้นบ้านภาคใต้

ในการสร้างสรรค์ท่าทางประกอบการแสดงในครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์ได้แทนสัญลักษณ์ของนักแสดงคือ แทนสัญลักษณ์รูปวงกลมเป็นสี เพื่อสะดวกในการศึกษากระบวนการแสดงชุดนี้ ดังรูป

นักแสดงคนที่ ๑

นักแสดงคนที่ ๒

นักแสดงคนที่ ๓

แนวคิดในการสร้างสรรค์

แนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดงชุด นาฏยทักษิณ คือ การการประยุกต์การเดินขมับเป็นให้มีรูปแบบใหม่ จากการเดินแบบดั้งเดิมซึ่งเน้นการใช้เท้าในการเคลื่อนไหวนำการใช้มือแบบนาฏศิลป์ไทยมาผสมผสานกับการเดินขมับเป็น เพื่อต้องการสร้างสรรค์ระบำ พื้นบ้านภาคใต้ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ ๖๕ : ทำออก
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๑ ทำออก

อธิบายท่ารำ

ศีรษะ ลักคอกขวาจดไหล่ซ้าย และลักคอกซ้ายจดไหล่ขวา

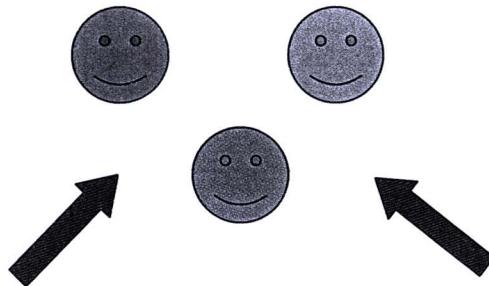
มือ มือในจับผ้าสูงระดับศีรษะ มือนอกจับผ้าระดับชายพก

เท้า พอยท์เท้าใน

ลำตัว เอียงใน ๔๕ องศา

ทิศ หน้าตรง

รูปแบบแถว นักแสดงคนที่ ๑,๓ ออกจากมุมขวาของเวที นักแสดงคนที่ ๒ ออกจากมุมซ้ายของเวที

ภาพที่ ๖๖ : ทำسلام
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๒ ทำسلام

อธิบายท่ารำ

ศีรษะ ก้มหน้าเล็กน้อย

มือ มือทั้งสองข้างแตะที่หน้าผากแล้วผายออกระดับสะเอว

เท้า ยืนเท้าชิด

ลำตัว โน้มตัวมาด้านหน้า

ทิศ หน้าตรง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๖๗ : ท่าเชื่อม
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๓ ท่าเชื่อม

อธิบายท่าจำ

ศีรษะ หน้าตรง

มือ มือทั้งสองจับผ้ากางออกระดับสะเอว

เท้า ย่ำซ้าย ย่ำขวา ซ้ายชิด แล้วกางเท้าซ้ายออก

ลำตัว ตรง

ทิศ หน้าตรง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๖๘ : ท่าสไลด์แปด
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๓ ท่าเชื่อม

อธิบายท่ารำ

ศีรษะ หน้าตรง

มือ มือทั้งสองจับผ้ากางออกระดับสะเอว

เท้า เท้าซ้ายก้าวไขว้ ลากเท้าขวามาชิด เท้าซ้ายก้าวเฉียงข้างหน้า ๔๕ องศา เท้าขวาเตะไป
ข้างหน้าแล้วก้าวกลับตัวทางซ้าย เท้าขวาวางหลังเขย่งเท้า ชิด

ลำตัว ตรง

ทิศ หน้าตรง และกลับหลังหัน

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๖๙ : ท่าเกล็ดปลาชั้น
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๔ ท่าเกล็ดปลาชั้น

อธิบายท่ารำ

ศีรษะ เอียงนอก

มือ มือทั้งสองจับผ้ากางออกมือในสูงมือนอกต่ำ

เท้า ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า เท้าขวาเปิดสั้นเท้าหลัง

ลำตัว กดเกลียวข้างซ้าย

ทิศ เฉียงด้านขวา

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๗๐ : ทำสไลด์สะบัด

ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๕ ทำสไลด์สะบัด

อธิบายท่ารำ

ศีรษะ หน้าตรง

มือ มือทั้งสองจับผ้ากางออกระดับสะเอว

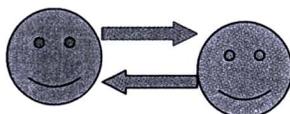
เท้า ก้าวเท้าซ้ายไขว่ ลากเท้าขวามาชิด ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้าเฉียง ๔๕ องศา ตะเท้าขวา

แล้ว หมุนตัวกลับหลังทางขวา เท้าซ้ายวางหลังเปิดสันเท้า เขย่งเท้า

ลำตัว ตรง

ทิศ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ หันหน้าเข้าหากัน นักแสดงคนที่ ๒ หน้าตรง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๗๑ : ทำเชื่อม
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๖ ทำเชื่อม

อธิบายท่า

ปฏิบัติเช่นเดียวกับท่าที่ ๓

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๗๒ : ท่าแมลงคร
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๗ ท่าแมลงคร

อธิบายท่ารำ

ศีรษะ เอียงใน

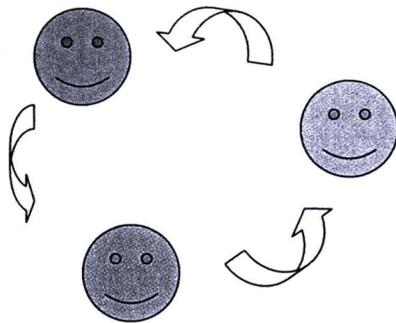
มือ มีนอกจีบปรกข้างระดับเหนือศีรษะ มือในตั้งวงแขนตั้ง

เท้า เขย่ง

ลำตัว กดเกลียวข้างด้านใน

ทิศ หันหน้าตามวง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๗๓ : ท่าจับผ้าเข้าวง

ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๘ จับผ้าเข้าวง

อธิบายท่า

ศีรษะ เอียงใน

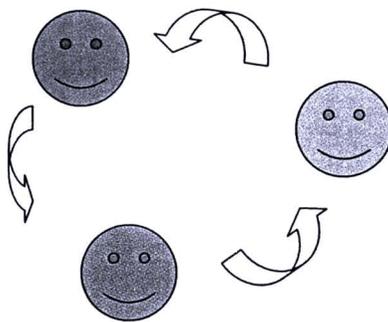
มือ มือทั้งสองจับผ้ากางออก มือในต่ำ มือนอกสูง

เท้า ก้าวเท้าซ้ายไปข้างหน้า เท้าขวาเปิดส้นเท้าหลัง

ลำตัว กดเกลียวข้างด้านใน

ทิศ เดินตามวง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๗๔ : ท่าเขาควาง

ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๙ เขาควาง

อธิบายท่า

ศีรษะ ลักคอก

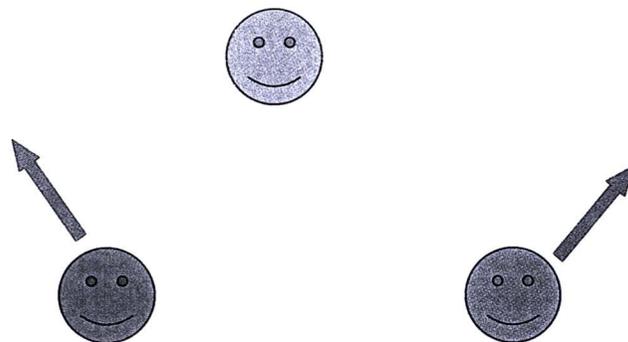
มือ มือซ้ายตั้งวงเขาควาง มือขวาละเลงข้อมือระดับอก

เท้า ยกเท้าซ้ายพอยท์เท้า ปฏิบัติสลับเท้ากันตามจังหวะ

ลำตัว ตรง

ทิศ เดินไปยังตำแหน่งของตัวเอง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๗๕ : ทำจับผ้าเจ็ดฉาย

ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๑๐ ทำจับผ้าเจ็ดฉาย

อธิบายท่ารำ

คีรีชะ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ เอียงขวาจากนั้นปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๒ เอียงซ้าย

มือ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ มือซ้ายจับผ้าแขนตั้ง มือขวาจับผ้าระดับแ่งคีรีชะ นักแสดงคนที่ ๒ มือขวาจับผ้าตั้งวงเหนือคีรีชะ มือขวาจับผ้าตะสะโพก

เท้า นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ ย่ำเท้าซ้าย ขวา วางส้นเท้าซ้าย ปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๒

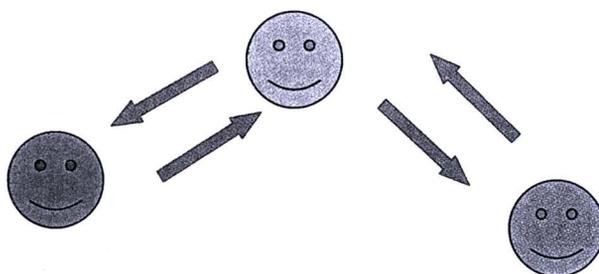
ถอน เท้าขวา ก้าวเท้าซ้ายลงนั่ง ค้างทำนิ่ง

ลำตัว นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ กดเกลียวข้างด้านขวาปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๒ กดเกลียว

ข้าง ด้านขวา

ทิศ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ เจียง ๔๕ องศา นักแสดงคนที่ ๒ หน้าตรง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๗๖ : ท่าเชื่อม
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๑๒ ท่าเชื่อม

อธิบายท่ารำ

ปฏิบัติเช่นเดียวกับท่าที่ ๓

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๗๗ : ท่าแข็งและโชว์ผ้า

ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๑๓ ท่าแข็งและโชว์ผ้า

อธิบายท่ารำ

- ศีรษะ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ เอียงซ้ายจากนั้นปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๒ หน้าตรง
- มือ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ โยกมือซ้ายขึ้น มือขวาแบข้างหูจากนั้นปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๒ จับผ้าทั้งสองข้างกางออก
- เท้า นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ ก้าวเท้าซ้ายเขย่งเท้าขวาจากนั้นปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๒ ก้าวเท้าขวาพอยท์เท้าซ้าย ค้างทำนิ่ง
- ลำตัว นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ กดเกี้ยวข้างด้านซ้ายจากนั้นปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๒
- เอว ตัวไปด้านหลัง
- ทิส นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ หน้าตรง นักแสดงคนที่ ๒ เอียงด้านขวา ๔๕ องศา

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๗๘ : ทาสไลด์แปด

ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๑๔ ทาสไลด์แปด

อธิบายท่าว่า

ศีรษะ หน้าตรง

มือ มือทั้งสองจับผ้ากางออก

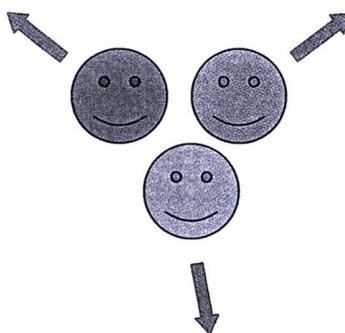
เท้า ก้าวเท้าซ้ายไขว่ เท้าขวาชิด ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้า เตะเท้าขวา วางเท้าไปด้านหน้า

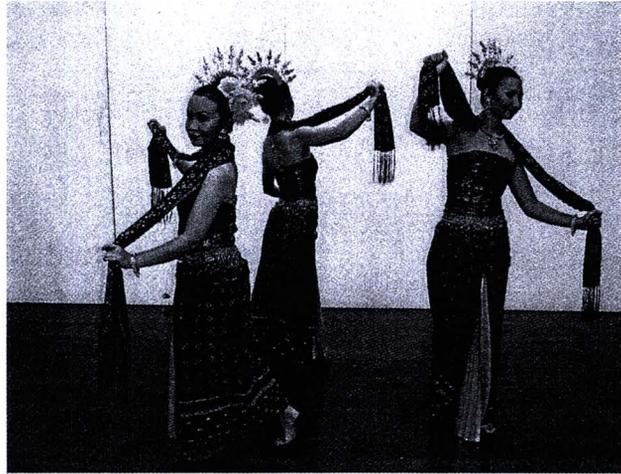
พร้อมกับ หมุนตัว เท้าซ้ายวางหลังเขย่ง

ลำตัว ตรง

ทิศ เดินตามวง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๗๙ : ทำเกล็ดปลาขึ้น

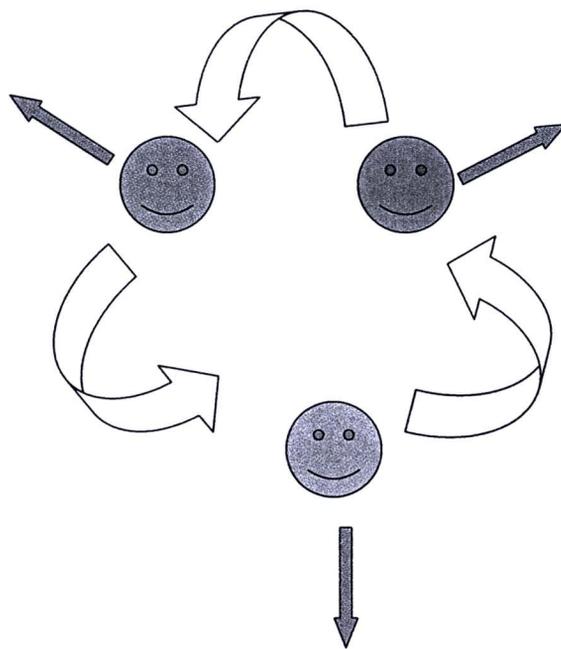
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๑๖ ทำเกล็ดปลาขึ้น

อธิบายท่ารำ

ปฏิบัติเช่นเดียวกับท่าที่ ๔

รูปแบบแถว

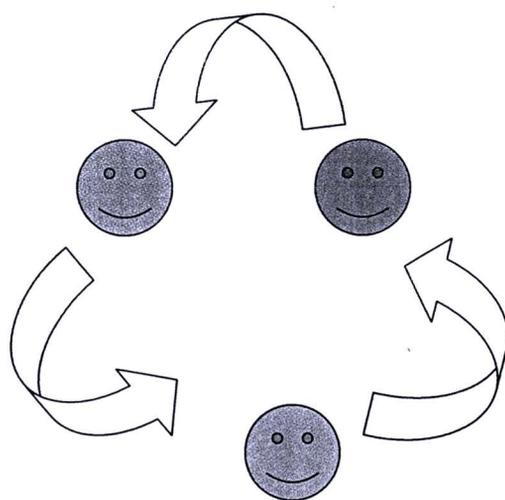
ภาพที่ ๘๐ : ทำสไลด์สะบัด
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๑๕ ทำสไลด์สะบัด

อธิบายท่ารำ

ปฏิบัติเช่นเดียวกับท่าที่ ๕

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๘๑ : ทำสอดสร้อยโนราและส่องกระจก
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๑๗ ทำสอดสร้อยโนราและส่องกระจก

อธิบายท่ารำ

ศีรษะ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ ศีรษะเอียงซ้าย นักแสดงคนที่ ๓ ศีรษะเอียงขวา

มือ นักแสดงคนที่ ๑ มือขวาจับปรกข้าง มือซ้ายตั้งวงสอดเข้าด้านในจากนั้นปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๒ มือขวาจับหางม้วนมือออกแล้วแบในลักษณะกระจก มือขวาตั้งวงแล้ว

จับ ส่งหลัง นักแสดงคนที่ ๓ ปฏิบัติตรงกันข้ามกับนักแสดงคนที่ ๒

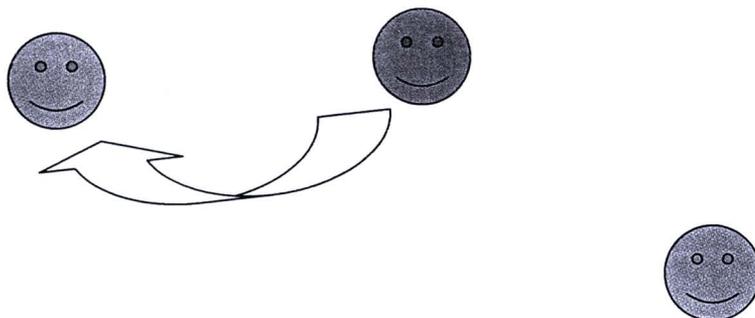
เท้า นักแสดงคนที่ ๑ ก้าวเท้าขวาเขย่งเท้าซ้ายจากนั้นปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๒ ก้าวเท้า

ขวา แล้วก้าวเท้าซ้ายลงนั่ง กระจดกเท้าขวา นักแสดงคนที่ ๓ ก้าวเท้าซ้ายกระจดกเท้าขวา

ลำตัว นักแสดงคนที่ ๑ กดเกี้ยวข้างด้านมือต่ำ นักแสดงคนที่ ๒ และ ๓ เอียงข้างมือจับส่งหลัง

ทิศ นักแสดงคนที่ ๑ เดินวนรอบนักแสดงคนที่ ๒ นักแสดงคนที่ ๒ และ ๓ หน้าตรง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๘๒ : ท่าบัวชูฝัก

ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๑๘ ท่าบัวชูฝัก

อธิบายท่ารำ

ศีรษะ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ ลักคอกซ้าย นักแสดงคนที่ ๒ ลักคอกขวา ปฏิบัติสลับกัน

มือ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๓ มือซ้ายทำบัวชูฝัก มือขวาดั้งวงที่หน้าขา นักแสดงคนที่ ๒

ปฏิบัติ สลับกัน

เท้า ก้าวเท้าซ้ายพอยท์เท้าขวา ปฏิบัติสลับกัน

ลำตัว ตรง

ทิศ หน้าตรง

รูปแบบแถว

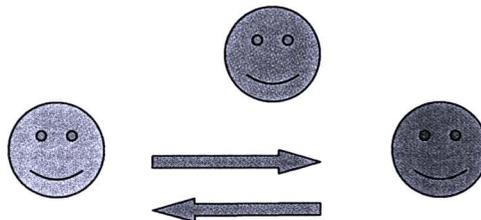
ภาพที่ ๘๓ : ท่าอมรเคล้าดอกไม้บาน
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

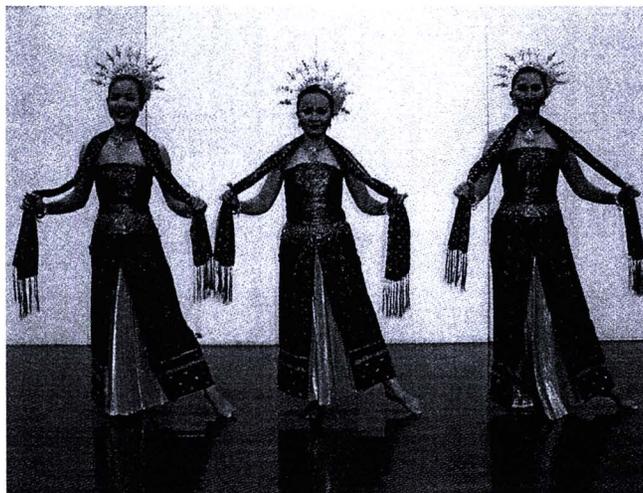
ท่าที่ ๑๙ ท่าอมรเคล้าดอกไม้บาน

อธิบายท่ารำ

- ศีรษะ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ เอียงข้างมือสูง นักแสดงคนที่ ๓ เอียงซ้ายกลับเอียงขวา
- มือ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ รำส่ายแล้วท่าท่าอมรเคล้า นักแสดงคนที่ ๓ มือซ้ายทำแขน มือขวา ปาดออก แล้วหยิบดอกไม้ จากนั้นทักดู
- เท้า นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ ก้าวเท้าขวา ซ้าย และขวา จากนั้นวางเส้นเท้าขวาจากนั้นปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๓ นั่งไขว่ทับเท้าขวา
- ลำตัว นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ กดเกลียวข้างขวาและกดเกลียวข้างซ้ายจากนั้นปฏิบัติสลับกัน นักแสดงคนที่ ๓ กดเกลียวข้างซ้ายและกดเกลียวข้างขวาจากนั้นกลับมากดเกลียวข้าง
- ซ้าย ปฏิบัติสลับกัน
- ทิศ หน้าตรง

รูปแบบแถว

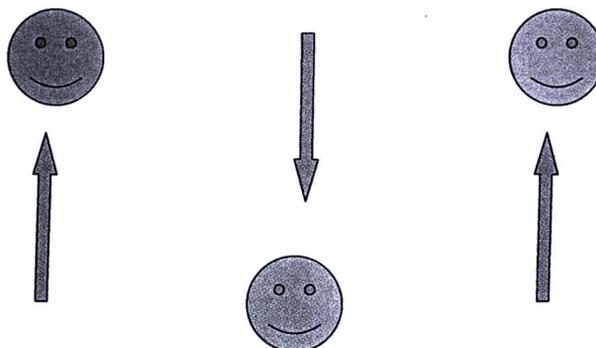
ภาพที่ ๔๔ : ท่าเชื่อม
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๒๐ ท่าเชื่อม

อธิบายท่ารำ

ปฏิบัติเช่นเดียวกับท่าที่ ๓

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๘๕ : ท่าชดจีบ

ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๒๑ ชัดจีบ

อธิบายท่าท่า

ศีรษะ หน้าตรง

มือ ชัดจีบหงายมือขวา ชัดจีบหงายมือซ้าย จากนั้นมือทั้งสองจีบคว่ำระดับสะโพก คลายจีบ

ออก ฝ่ามือแตะที่สะโพก พร้อมทั้งส่ายก้น

เท้า ยกเท้าซ้าย ขวา จากนั้นย่อขวา ซ้าย ขวา ยกเท้าซ้ายพร้อมทั้งพอยท์เท้า

ลำตัว ตรง

ทิศ หันหลัง หันด้านข้างซ้าย หันกลับมาหน้าตรง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๘๖ : ทำเล่นผ้า
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๒๒ เล่นผ้า

อธิบายท่ารำ

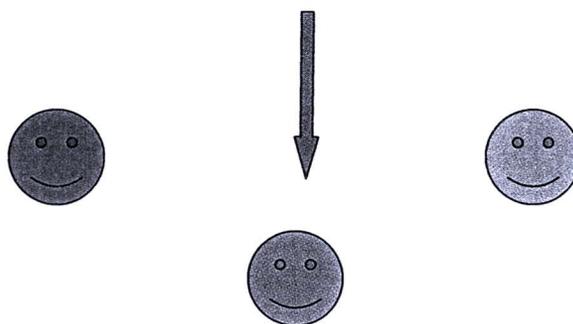
ศีรษะ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ เอียงนอก นักแสดงคนที่ ๓ หน้าตรงและเอียงขวาจากนั้นปฏิบัติสลับกัน

มือ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ มือทั้งสองจับผ้า มือในต่ำ มือนอกสูง นักแสดงคนที่ ๓ มือทั้งสองจับ ผ้าจับหางแล้วกางออกตั้งวง

ลำตัว นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ กดเกี้ยวข้างด้านนอก นักแสดงคนที่ ๓ กดเกี้ยวข้างขวาจากนั้น ปฏิบัติสลับกัน

ทิศ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ หน้าตรง นักแสดงคนที่ ๓ หมุนรอบตัวและหน้าตรง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๘๗ : ทำสะบัดผ้า

ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๒๓ ทำสะบัดผ้า

อธิบายท่ารำ

คีระชะ นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ เอียงด้านใน หน้า คนที่ ๓ เอียงซ้าย

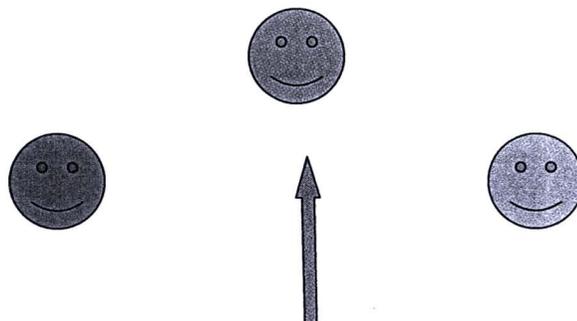
เท้า นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ ก้าวเขย่งเท้าสลับกัน นักแสดงคนที่ ๓ ก้าวเท้าซ้ายไปด้านหน้า

เปิด สิ้นเท้าหลัง

ลำตัว นักแสดงคนที่ ๑ และ ๒ กดเกี้ยวข้างด้านใน นักแสดงคนที่ ๓ กดเกี้ยวข้างขวาและ
ซ้าย สลับกัน

ทิศ นักแสดงคนที่ ๑ กลับหลังหัน นักแสดงคนที่ ๒ และ ๓ หน้าตรง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๘๘ : ทำตั้งซุ้ม
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๒๔ ทำตั้งซุ้ม

อธิบายท่ารำ

ศีรษะ เอียงด้านใน

มือ มือทั้งสองข้างจับผ้ามือในต่ำมือนอกสูง

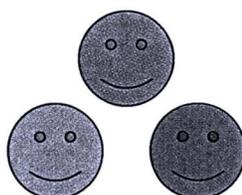
เท้า นักแสดงคนที่ ๑ ก้าวเท้าซ้ายเท้าขวาวางหลังเปิดสันเท้า นักแสดงคนที่ ๒ ถอนเท้าซ้าย

ก้าว ทำขวาวลงนั่งคุกเข่า นักแสดงคนที่ ๓ นั่งไขว่เท้า เท้าซ้ายทับเท้าขวา

ลำตัว เอียงใน

ทิศ หน้าตรง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๘๘ : ท่ากรีดผ้า
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๒๕ กรีดผ้า

อธิบายท่าว่า

ศिरชะ เอียงซ้าย

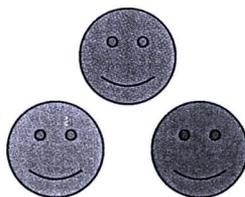
มือ มือทั้งสองข้างจับผ้า มือขวาเขนตึงระดับไหล่ มือซ้ายจับผ้าอยู่หลังหู

เท้า ถอนเท้าขวาเตะเท้าซ้ายในลักษณะพอยท์เท้า

ลำตัว กดเกลียวข้างซ้าย

ทิศ หน้าตรง

รูปแบบแถว

ภาพที่ ๙๐ : ท่าลา
ที่มา : เสาวนีย์ บางโรย

ท่าที่ ๒๖ ท่าลา

อธิบายท่ารำ

ศีรษะ เอียงซ้าย

มือ ปฏิบัติเช่นท่าที่ ๒๕

เท้า ซอยเท้าเข้า

ลำตัว กดเกลียวข้างซ้าย

ทิศ เอียงด้านขวา ๔๕ องศา

รูปแบบแถว

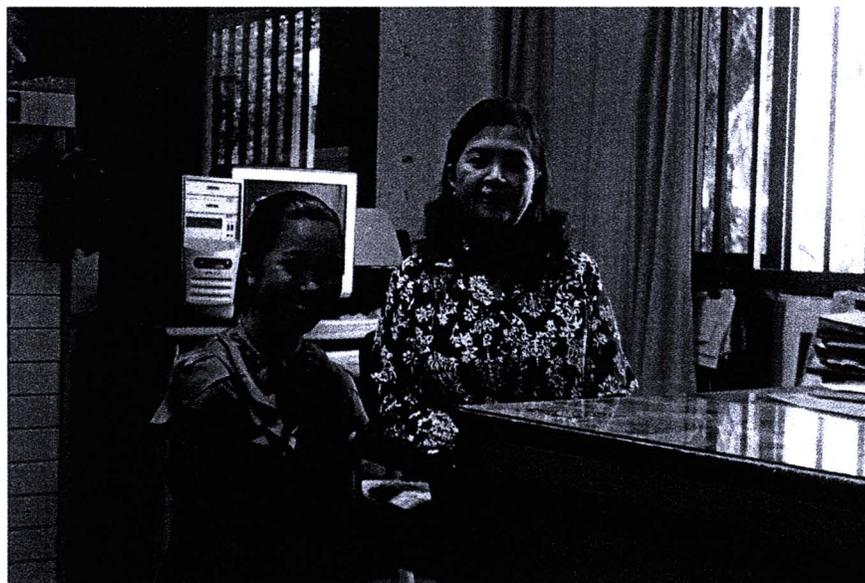
ภาคผนวก ง

เก็บข้อมูลภาคสนาม การแสดงซั้มเป็ง

ภาพที่ ๙๑ - ๙๒ สัมภาษณ์ อาจารย์อรุณีย์ วงษ์เจริญ
ที่มา: ทิลฎา คงพัฒน์

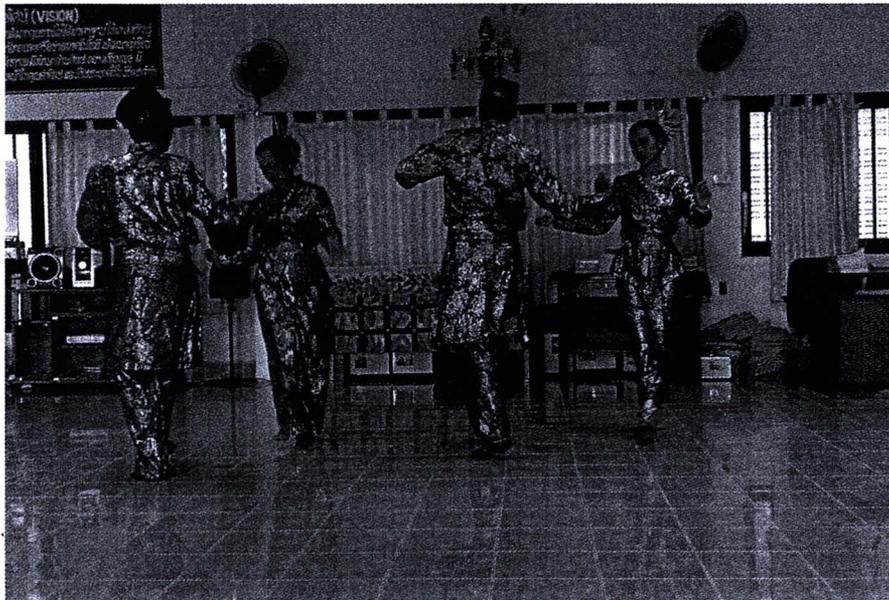
สัมภาษณ์ ครูอรุณีย์ วงษ์เจริญ ผู้ถ่ายทอดการแสงซั่มเป็งในจังหวัดนราธิวาส และผู้จัดทำ
ซั่มเป็งเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันในจังหวัดนราธิวาสมีครูอรุณีย์ วงษ์เจริญท่านเดียวที่เป็น
ผู้ถ่ายทอดการแสงซั่มเป็ง

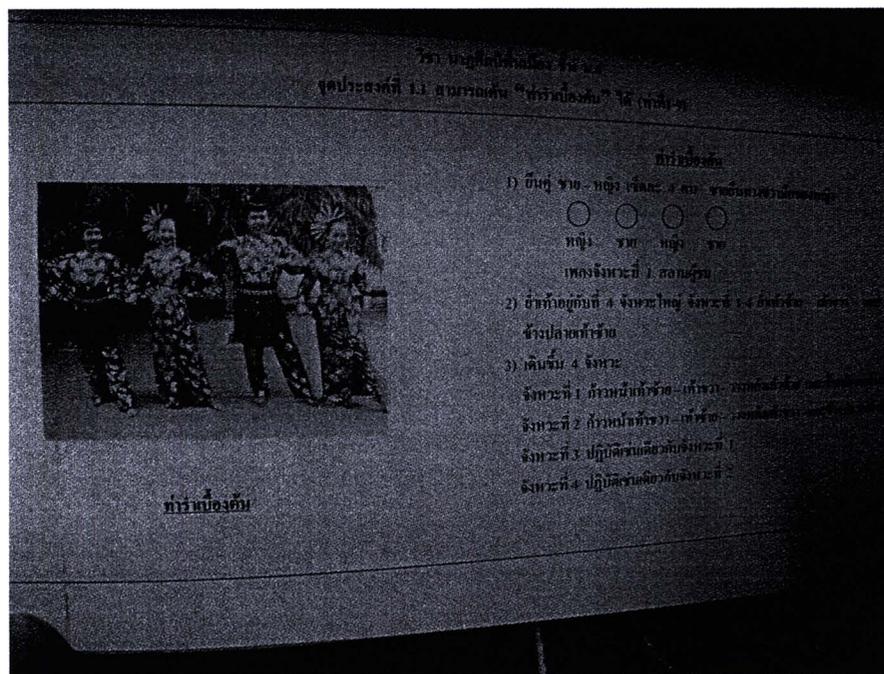
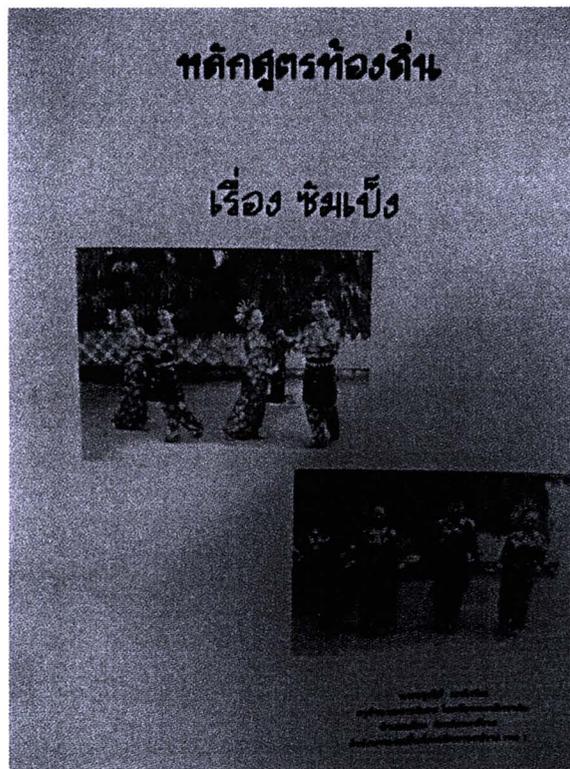
ภาพที่ ๙๓ ภาพถ่ายร่วมกับ ครูอรุณีย์ วงษ์เจริญ
ที่มา: ทิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๙๔ ครูอรุณีย์ วงษ์เจริญ ควบคุมการถ่ายทำการแสดงซั่มเป็ง ของจังหวัดนราธิวาส
ที่มา: ทิลฎา คงพัฒน์

ภาพที่ ๙๕ การแสดงซำเป็งของนักเรียนโรงเรียนนราสิกขาลัย
ที่มา: ชिल्ภา คงพัฒน์

ภาพที่ ๕๖ - ๕๗ ตัวอย่างเอกสารในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ชัมเป็ง
 ที่มา: ทิลาภา คงพัฒน์

แบบสัมภาษณ์
สำหรับศิลปิน / ผู้เชี่ยวชาญในการแสดงซำเป็ง

คำชี้แจงในการสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างแบบสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงซำเป็ง

แบบสัมภาษณ์มีด้วยกัน ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับศิลปิน / ผู้เชี่ยวชาญในการแสดงซำเป็ง

๑.๑ ภูมิหลังของศิลปิน / ผู้เชี่ยวชาญในการแสดงซำเป็ง

๑.๒ สถานภาพและบทบาทศิลปิน / ผู้เชี่ยวชาญในการแสดงซำเป็ง

ส่วนที่ ๒ เป็นข้อคำถามตามกรอบความคิดในการวิจัย

๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิวัฒนาการขนบนิยมการแสดงซำเป็งจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
แนวโน้มการแสดงซำเป็งในทศวรรษหน้า แนวทางการสืบทอดและการอนุรักษ์การแสดงซำเป็ง

แบบสัมภาษณ์
สำหรับศิลปิน / ผู้เชี่ยวชาญในการแสดงซำเป็ง
เรื่อง ซำเป็ง: แม่แบบในการสร้างสรรค์ระบำพื้นบ้านภาคใต้ตอนล่าง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นาย, นาง, นางสาว.....นามสกุล

.....

บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด

.....

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

เวลา.....น. ถึงน.

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ภูมิหลัง

๑.เพศ.....

๒.เกิด พ.ศ. อายุ.....ปี

๓.เชื้อชาติ..... สัญชาติ.....

๔.ศาสนา.....

๕.ภูมิลำเนาเดิม..... เลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ

.....

จังหวัด.....

๖.สถานภาพสมรส โสด สมรส หม้าย ยกกันอยู่

๗.ระดับการศึกษาสูงสุด.....

๘.อาชีพหลัก.....

๙.อาชีพรอง.....

๑๐.ประสบการณ์สอน / ทำงาน

๑ - ๕ ปี ๑๐ - ๑๕ ปี

๖ - ๑๐ ปี ๑๕ ปีขึ้นไป อื่นๆ

๑๑.ท่านได้รับการถ่ายทอดการแสดงซำเป็งจาก.....

๑๒. ท่านศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการแสดงซัมเป็งอย่างไร (โปรดระบุแหล่งการศึกษา
เรียนรู้)

.....

.....

.....

.....

๑๓. ประสบการณ์ในการเข้าร่วมฝึกอบรม ประชุม สัมมนา ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงซัมเป็ง

- เคย ครั้ง โดยประมาณ (โปรดระบุ) เรื่อง.....
จัดโดย.....
- ไม่เคย

๑๔. รางวัล เกียรติยศที่ได้รับจากการแสดงซัมเป็ง

.....

.....

.....

.....

๑๕. ได้รับเชิญเป็นวิทยากรเกี่ยวกับการแสดงซัมเป็งบ้างหรือไม่

.....

.....

.....

.....

๑๖. บทบาทการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการแสดงในจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัด
นราธิวาส

.....

.....

.....

.....

๑๗. ท่านเคยมีผลงานสร้างสรรค์ทางด้านระบายสีบนบ้านภาคใต้ตอนล่างที่มีทำพื้นฐานมาจากการแสดงชั้นแข็งหรือไม่ จำนวนกี่ชุด ชุดอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๒ เป็นข้อคำถามตามกรอบความคิดในการวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ
ตอนที่ ๑ ความสำคัญและคุณค่าของการแสดงซัมเป็ง

๑.๑ ความสำคัญของการแสดงซัมเป็ง

๑. ปัจจุบันท่านคิดว่าการแสดงซัมเป็งมีความสำคัญหรือสัมพันธ์ต่อสังคมมากน้อยเพียงไร

.....
.....
.....
.....

๒. ท่านคิดว่าการแสดงซัมเป็งมีเอกลักษณ์อะไรและอย่างไรที่แตกต่างจากการแสดงพื้นบ้านอื่นๆ

.....
.....
.....
.....

๓. ท่านคิดว่าพัฒนาการของขนบนิยมการแสดงซัมเป็งจากอดีตจนถึงปัจจุบันเหมือนหรือต่างกัน
อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๔. ท่านคิดว่ารูปแบบและองค์ประกอบการแสดงซัมเป็งควรที่จะได้รับการอนุรักษ์และการส่งเสริม
หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๕. ท่านคิดว่าในปัจจุบันมีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างที่ยังไม่สามารถทำให้สังคมได้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของการแสดงซัมเป็ง และควรได้รับการแก้ปัญหาอย่างไร

มีปัญหา (โปรดระบุปัญหา)

.....
.....
.....
.....

และควรได้รับการแก้ไขปัญหาดังนี้

.....
.....
.....
.....

ไม่มีปัญหา

๖. ท่านเคยมีประสบการณ์การถ่ายทอดซัมเป็งให้แก่ข้าราชการบริพารในสำนักพระราชวังหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....

๗. ปัจจุบันยังมีการถ่ายทอดการแสดงซัมเป็งให้แก่ข้าราชการบริพารในสำนักพระราชวังหรือไม่

.....
.....
.....
.....

๑.๒ คุณค่าของการแสดงซัมเป็ง

๑. ท่านคิดว่าการแสดงซัมเป็งมีคุณค่าต่อสังคมอย่างไร

.....
.....

.....
.....

๒.บริบททางสังคมของการแสดงซั่มเป็งในอดีตและปัจจุบันแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

๓.การแสดงซั่มเป็ง เป็นการแสดงพื้นบ้านชุดหนึ่งที่เป็นแม่แบบในการสร้างสรรค์ระบำพื้นบ้าน
ภาคใต้ตอนล่าง ท่านมีหลักการนำท่าทางของการแสดงซั่มเป็งมาสร้างสรรค์ระบำพื้นบ้านภาคใต้
อย่างไร

.....
.....
.....

ตอนที่ ๒ แนวทางในการอนุรักษ์และการส่งเสริมการแสดงซั่มเป็ง

๑.ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการอนุรักษ์และการส่งเสริมการแสดงซั่มเป็งได้อย่างไร

.....
.....
.....

๒.ท่านคิดว่าภาครัฐและเอกชนได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมการแสดงซั่มเป็งมากน้อยเพียงใด

.....
.....
.....

๓. ท่านต้องการให้ภาครัฐและเอกชนมีส่วนช่วยกันอนุรักษ์และส่งเสริมการแสดงซำเป็งในด้านใดบ้าง

.....
.....
.....
.....

๔. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการอนุรักษ์และการส่งเสริมการแสดงซำเป็งอย่างไร

.....
.....
.....
.....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางทิลฎา คงพัฒน์ เกิดวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๒๖ จังหวัดกระบี่ สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีการศึกษา ๒๕๔๘ เข้าศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๕๒

